

ВІСНИК THE HERALD

Спілено - політичний місачник

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

ЗМІСТ

Ярослав Стецько — На Львів!	1
Л. Полтава — Ульянов-Ленін	2
С. Корнич — Огляд світових подій	3
Наталка Білоцерківець — Слово про рідну мову	5
Д-р М. Кушнір — Большевицька філософія	6
Як загинув Ярослав Старух	8
Т. Терен-Юськів — Людкевич в обличчі советської дійності	10
Ю. Тис-Крохмалюк — Москва і Пейпінг	12
I. Левадний — Чверть століття поза рідним красм	15
В. Золоторіг — Старий чекіст розповідає	18
З листів до редакції	20
Б. Казанівський — Чому зміновіковство і радянофільство?	21
З літературно-мистецького життя	25
Хроніка	26
Документи з того боку	28

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОВОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ОЧСУ МОЖНА НАБУТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло 1 постать, стор. 32	0.50	Л. Полтава: 1709 (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	Я. Стецько: 30-те Червня 1941 р., стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: До проблеми більшевизму, стор. 82 1.00		М. Сосновський: Україна на міжнародній арені 1945-1965, стор. 272	3.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, сторр. 80	0.50	Ф. В. Корчмарик: Духові впливи Києва на Москов- щину в добу Гетьманської України, стор. 245 4.00	
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50	* Косак-Охримович-Тураш: стор 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: Серпень (поезії), стор. 72	2.00	О. Дяків-Горновий: Ідея і чин, стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
Д. Донцов: Хрестом і мечем, стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторі- нок 100	0.50	Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська держав- ність, стор. 24	0.25	Р. Володимир: Палкі серця (поезії), стор. 215	2.50
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську істо- ріографію, стор 87	1.50	Зореслав: З ранніх весен (поезії), стор. 112	2.00
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75	„ЗА ВОЛЮ УКРАТИНІ” — історичний збірник УСС, 1914-1964, стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) сторі- нок 288	3.75	В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник (поезії), стор. 105 2.00	
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50	М. Кушнір: Край і еміграція, стор. 47	0.75
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Острoverха: На закруті, стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторі- нок 154	1.25	М. Острoverха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніп, сторі- нок 44	0.50	М. Острoverха: Гомін здалека, стор. 127	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75	М. Острoverха: Вліски і темряви (спогад), стор. 208	2.00
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	М. Острoverха: Чорнокнижник із Зубрівки, стор. 32 0.50	
В. Гришко: Пансловізм в советській історіографії 1 політиці, стор 37	0.25	М. Острoverха: Грозна калини, стор. 132	2.00
В. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича- Чупринки), стор. 31	0.25	М. Острoverха: Без докору (міркування на мис- тецькі теми), стор. 154, ...	1.50
РГЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Е. Ляхович: Переївка наших позицій, стор. 15	0.25	Хосе Орtega - I - Гассет: Бунт мас	2.00
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31 0.25			
П. Мірчук: З моого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.50		
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63 1.00			
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25		
П. Мірчук: Українська визвольна справа і україн- ська еміграція	1.00		
П. Мірчук: Українська Повстанська Армія — 1942- 1952, стор. 319	2.00		
П. Мірчук: Українська Державність 1917-1920, стор. 400	5.00		
С. Збаразький: Крути, стор. 104	1.00		
Г. Косянка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	8.00
N. Chirovsky: Old Ukraine, 480 pp.	7.00
N. Chirovsky: The Economic Factor in the Growth of Russia, 178 pp.	3.75
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy, 93 pp.	1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History, 280 pp.	4.50
L. E. Dobriansky: The Vulnerable Russians, 454 pp.	6.00
I. Mircuk: Ukraine and its People, 280 pp.	3.00
O. Honcharuk: If war Comes Tomorrow, 63 pp.	1.00
W. Dushnyck: The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965), 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:

VISNYK
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

29 РОКІВ ТОМУ

Ярослав Стецько

НА ЛЬВІВ!

22-го червня 1941 року, того самого дня, коли Наполеон розпочав свою кампанію на Сході, перейшовши кордони російської тюрми народів, зробив те саме Гітлер. Того ж дня вранці постав у Krakovі Український Національний Комітет, складений з представників усіх українських угруповань, крім вождівської мельниківської групи. На голову Комітету обрано ген. В. Петрова. Ціллю створеного Комітету було засвідчити перед зовнішнім світом, що в обличчі важливих подій всі українці стають одностайно на захист спільнотої ідеї. Факт постання цього Комітету затривожив німців.

Деякі члени Комітету, наприклад, Ярослав Старух, зараз же вимаршували, як відповідальні за похідні групи, на схід. Кордон переїхали у возах під сіном. Йдучи вслід за німецькими військовими частинами, часто їх випереджаючи, ми лучилися з членами ОУН, які діяли під російською окупацією, а тепер встановляли на місцях українську владу сливе в кожному селі і містечку.

Найбільш активним був, як завжди, незрівнянний пропагандист Ярослав Старух. Ця людина не мала ні хвилини відпочинку. З риском для власного життя він обдурював німців, раз подаючися як член створеної ним фіктивної „пропаганда-компанії”, другий раз як „дольмечер”, третій як працівник Червоного Хреста. Всі ми не раз наражали своє життя. Наші документи були вироблені нашим технічним звеном або викрадені в німців. Декого з наших німці хотіли розстріляти, але нам вдавалось якось перехитрити польову жандармерію. В цей час уже вийшло доручення Гестапо арештувати Ярослава Стецька, що був в одній із похідних груп, і гестапівці шукали його в Krakovі.

Наша група роздобула вантажне авто і, оздобивши його гаслами фіктивної „пропаганда-компанії”, продиралася в напрямі Львова. Прорвавшися в одному місці крізь фронт, ми загналися аж за большевицькі лінії. Почувши ззаду кулеметний вогонь, ми лише з трудом вирвалися з большевицького оточення. В'їхавши іншим разом на заміноване поле, ми тільки завдяки щасливому випадку не вилетіли всі в повітря. Ще іншим разом ми видісталися лише завдяки провідникам нашої групи, які годився піти в першу лінію як перекладач при переслухуванні полонених. Звідтам він зразу ж втік. В одному місці загородила нам дорогу польська жандармерія, вимагаючи вертатися до штабу за окремим дозволом на перебування в прифронтовій смузі. Ми поїхали назад ніби до штабу і через кілька годин уже поверталися тим самим шляхом, рискуючи військовим судом, якщо б нас ще раз задержали.

Ми мали щастя. Нащою незмінною метою було прорігтися до Львова скорше, як це вспівують зробити німці. Німецькі бойові частини вважали нас за загорілих фанатиків, які чортові лізуть в зуби. Наскільки це відповідає правді, знають ті, яким відомі чини одного із наших провідників сл. п. Ярослава Старуха, що в 1947 році розірвав себе гранатою, але не здався ворогові.

Поборовши численні труднощі, ми прорвалися до Львова. На вулицях ми читали величезні написи нашої ОУН, що діяла під большевиками: „Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!”, „Хай живе ОУН!”, „Геть з окупантами української землі!”, „Україна для українців!”. Негайно знайшли зв'язок з місцевою організацією. Нас повідомлено, що крайовий про-

відник ОУН, сл. п. Іван Клімів-Легенда, оперує з своїми частинами в околиці Золочівщини і з'явиться на днях, як лише матиме змогу пробитися крізь фронт. Читасмо величезний за-
клика до українського народу від імені україн-
ських збройних сил, зорганізованих для бороть-
би за державність, підписаний одчайдушним
Євгеном Легендою як головнокомандувачем.

У Львові ще задовго до приходу німецьких військ оперували вже українські самостійні від-
діли. Львів опинився скоріше в їхніх руках, як в німецьких. І навіть ті німецькі військові час-
тини, які першими ввійшли до Львова, були українці в німецьких мундурах. Уже під час на-
шого походу ми чули від фронтовиків, що ні-
мецькі летуни спостерігали бої на вулицях Львова. Вони припускали, що це українські повстанці б'ються з большевиками. Фактично це боївки ОУН зводили там вуличні бої в часі, коли фронт стояв під Яворовом, намагаючись ви-
зволити українських в'язнів.

Треба сказати, що ввесь час німці були затри-
вожені легкою перемогою. Вони підозрівали, що це якось хитра тактика большевиків. Ми не спостерігали серед німців радості з приводу швидкого посування вперед. Їх лякали великі простори і брак союзників. Відчуття неправильності політики Гітлера і сподівання, що знайдеться якийсь союзник в цих безконечних просторах, створювало серед фронтових частин невороже до нас наставлення. Коли б цього психологочного стану серед німців не було, ми були б всі постріляні, поки перейшли кілька кілометрів операційного терену.

Наші фальшиві або крадені документи давали нам „право” на перебування у прикордонній смузі, а ми ж були на терені бойових операцій, де вешталися большевицькі розвідники, навіть цілі бойові групи. Коли ми раз загналися на по-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

Леонід Полтава

УЛЬЯНОВ-ЛЕНІН

Пустивши по світі червоні мікроби,
Росію свою осквернивши повік,
Лежить під Кремлем без хреста і без гробу
Людьми зненавідженій не-чоловік.

Утративши мову в паризькому спітку,
Колись він гаркавив з броневика,
Що цілу плянету роздягне до нитки
Руками російського мужика...

Лежить... Лиш почами, як втомлені бруки
Лягають спочити у тінях склепінь, —
Ракети, мов милиці, взявші під руки,
Бреде паралітика згорблена тінь:

Сибірською помстою, ханським нагасм,
Прищуленим усміхом кати катів,
Петлею Імперії — землю „пугаєт”,
А світ не спинився — летить, як летів!

В імперськім розгоні зарвавсь до Берліну...
Та маріо леліш скривавлені сні,
Не прйдеш! —

Встають і встають України
Господнім Хрестом на шляху сатани!

1970

бічні шляхи, щоб уникнути контролі польових жандармів, нас узяли німецькі форпости за большевицьких диверсантів і тільки через дивний припадок не постріляли.

Під час нашого походу ми допомагали чим і як могли українцям-воєннополоненим. Усіх нас дуже зворувив дрібний факт, коли один із них, дізнавшись, що ми такі, ламаною українською мовою сказав нам: „Ви добре робите, але вважайте, щоб була самостоятельна”. Він не знову як слід української мови, але в нього було наше серце. Цього серця не розуміли і не хотіли розуміти гітлерівські загарбники. Кожен з нас ще й ще раз поклявся станути, як треба, проти всього світу, щоб заповіт цього анонімного українця був здійснений. Цей українець ішов у ворожий полон. Він певно не живе вже, але його заповіт живе в наших серцях.

Під московською і комуністичною поволокою живе Україна, б'ється полум'яне українське серце. І в цю невидиму Україну ми віrimo.

(„Сурма”, 1 листопада 1949 р.
— „Як це було”).

С. Корніг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

ЗСА і В'єтнам

День 30-го квітня увійде в історію ЗСА, а ма-
буть і світову історію, як важлива дата. Того
дня президент Р. Ніксон заявив, що на проосьбу
уряду Камбоджі він дав наказ союзним вій-
ськам вмаршувати на терен Камбоджі. При то-
му Президент стверджив, що ЗСА постійно до-
тримувалися постанови Женевської конферен-
ції 1954 р., яка гарантувала Камбоджі ней-
тральність, але Північний В'єтнам, який ту по-
станову підписав, порушив її, створивши у при-
фронтовій смузі Камбоджі численні склади
зброї та випадові бази проти Південного В'єт-
наму. Це своє рішення президент Ніксон об-
ґруntовує необхідністю забезпечити охорону
американських військ, які діють у В'єтнамі, не-
обхідністю вивести з тієї країни 150 тисяч аме-
риканського війська в цьому році і необхідніс-
тю забезпечити успіх „в'єтнамізації” війни. „Ми
будемо терпеливі в праці для миру, — сказав
Президент, — будемо згідливі при конферен-
ційному столі, але не допустимо до нашого при-
ниження і не дамо себе перемогти. Це не інва-
зія на Камбоджу. Коли витягнемо ворога з йо-
го „безпечного склонища” і знищимо його
військові бази — відійдемо назад”.

Ствердживши, що світ переживає добу анархії,
яка нищить здобутки цивілізації, осягнені про-
тягом останніх 500 років (зокрема на терені уні-
верситетів), Президент попередив, що коли в
цій добі найбільша потуга діятиме, як гідний
співчуття, безборонний велетень, тоді сили
анархії загрозять усім вільним народам і їх ін-
ституціям. „Цієї ночі ставиться на іспит не на-
шу силу, а нашу волю і наш характер”.

Р. Ніксон сказав, що один із республіканців-
сенаторів попередив Уряд, що поширення вій-
ни на Камбоджу позбавить Республіканську
партию всяких надій на успіх в листопадових
виборах, а у Президента відбере всі шанси у
виборах 1972 р. на другу каденцію. Питання,
чи моя партія виграс листопадові вибори, —
сказав на це Р. Ніксон, — є нічим у порівнянні з
життям 400 тисяч наших хоробрих вояків, які
б'ються за наш край і за справу миру й свобо-

ди у В'єтнамі. Так само менше важливим є, чи
я буду однотерміновим президентом коштом до-
ведення до того, що Америка стане другоряд-
ною потугою. Я не хочу бути свідком її першої
протягом 190 років поразки”.

Рішення Президента очистити від ворога
прикордонну смугу Камбоджі викликало бур-
хливу реакцію в Конгресі і пресі. Ліберали з
обох партій на чолі з сенаторами В. Фулбрай-
том і М. Менсфілдом гостро виступили проти
цієї акції, але голова сенатської Комісії військо-
вих справ, демократ Джан Стенніс признав
слухність Президентові. Сенатська Комісія за-
кордонних справ, на чолі з сен. В. Фулбрайтом,
ухвалила резолюцію, в якій вважає рішення
Президента за невідповідальне. Провідник де-
мократичної більшості в Сенаті М. Менсфілд
стверджив з приkrістю, що не бачить можливо-
сті в найближчому часі перешкодити Прези-
дентові у висланні американських збройних сил
до Камбоджі.

Як і можна було сподіватися, комуністична
реакція не змусила на себе довго чекати. Радіо
Пейпінг негайно заявило, що „злочинний плян
Уряду ЗСА свідчить ще раз, що найнебезпечні-
шим ворогом народів Індо-Китаю є американ-
ські імперіалісти”. Ганой назвав заяву прези-
дента Ніксона „нахабною декларацією його
злочинних плянів поширення війни”. Таке са-
ме становище зайняв Л. Брежнєв.

Західні союзники ЗСА виявили певну закло-
потаність цією подією. Франція піддала крити-
ці рішення збройної інтервенції в Камбоджі і за-
пропонувала скликати конференцію в справі
Індо-Китаю. Британський „Форін Офіс” заявив,
що не був сповіщений про висилку американ-
ських військ до Камбоджі. Він стримався від
критики того кроку, повідомивши також, що
britannійський уряд спробує скликати конферен-
цію в справі Індо-Китаю.

Американська преса, тримаючись своїх полі-
тичних напрямів, назагал зберігає лібераль-
ний стиль, що на тлі розперізаних демонстра-
цій став модним в Америці. „Нью Йорк Таймс”
у числі з 30 квітня пише, що президент Ніксон,

Сепеи чюнчичири Бенжинкари օղպեհին ցլոցն
Յօյօն Գրիգորօ Խնմիքեկօրօ Քոհիքը Ա-պա
Հայում ԼուրիՄահա Տիգրինչին և լիքսնդեհուն
Երնույ Լամախ Անդէյին Հասեպօն. Յ լու Տախոյին
հիօրօ Խենույո. Օհոհաշօ Բ Քաթալիխնի
“Փոփի Ափփեպ” Խօնաւած շատրւա Ա-պա Լոյի-
Մահա, Բ արին Բին նուն, Մօ Խօնաւ Կյմիքանչ,
Կնա և թեմպիւնի ֆօմա լըպալիպչեկօ Ջեպէքար և Միա
շօնիւթիր Բլիմօբլիխօրօ. Ապածօքի Քպախին — Բբա

Björnsson *Cx11*

Ha **Wibrikhoer** ethamckomy **fpophotl** inimineho
ha jeteri amepnraechnx **jiratki** ha **Biicpkori** cu-
pyan upotrnika.

B **arakopjohin** mohitni! **3CA** matorh kimoit **3**
Mockroho die ha ojohmy hegeenahomy **fpophotl** —
ha Cepjezehomy mopi! **i Bijnspkomy** Cxozi!

Amēpikāchpikn̄ Ypaz, "Mōrāzāa ḡitpiñct̄" he
e b̄e k̄a t̄aħo mōrāzāħo: bōħa he ġepe yacni y
b̄yjinx Mēmōħċedpajix i tnm camm̄ b̄inciyne
kun tincia jincib, 3 arrak mōħammeħha jipferi-
ħarġiżiex nhx. Jo Biżżeo lloġi hanjhira jekk-
ihha mōntorba oħiho ho pihena L-Dejnejietta.
Harroniet ix-xaqqa i cintu oħra spogħi lob Mēmōħċed-
pajix, e arrak he ġoparje n-nimx. B̄ yihbeġ-
ni tħalli keth, B̄ Oħra, mi ħi ac ġinġi s'homx ja-
għid box tħalli tħalli ta' M̄bi tħalli keth
għid u 8 octob. Jo b̄nigx tħalli tħalli keth
shahħiñ mi ħi ġuġi kien tħalli kien tħalli keth
Ctynejiet, arri ġeppi tħalli kien tħalli keth
mażolob kien tħalli kien tħalli keth, he
tħalli kien tħalli kien tħalli keth, "Jozijen Mypx".

Барбакан поддается инсансии и его
Борис Григорьевич Лихофеев, я нынче 34 года и
мне 20 лет. Борис Григорьевич был на тот момент
одним из самых известных художников в стране. Я
запомнил его как человека с огромной любовью к
искусству и к людям. Он всегда говорил о том, что
художник не может жить без любви к жизни и
людям. Он считал, что любовь к жизни и людям
это то, что делает художника великим. Он
был очень добрым и отзывчивым человеком.
Он всегда помогал тем, кто нуждался в помощи.
Он был очень умным и талантливым художником.
Он всегда говорил о том, что художник не может
жизни без любви к жизни и людям. Он считал,
что любовь к жизни и людям – это то, что делает
художника великим. Он был очень добрым и
 отзывчивым человеком. Он всегда помогал тем, кто
 нуждался в помощи. Он был очень умным и талантливым
 художником.

akrolo oopaho ha nūkterai nolo soobor, raahnaa jo-
uporsututu jo mpy y B'etraai, tounypur Biñy
ha Kamooyky, i ne myentu matu yylke noorakhi
hacjifin nula SCA, "Iletharoh saarehne, uo ton
apok gyar heoxkjihnn nula 36pekekina kintua
amepiñkachpukin boorki, a takox nula sunheehna
nportpaman "B'etraimiaau", arie hacjifin nulo,
mpearñonjigo, gyattyb ulikom nuportjikejhi".

жає д-р Гольдман, — ніколи не визнають Ізраїлю, а крім того він побоюється, що на довшу мету підтримка світового жidівства може послабитись. Він думає, чи не краще було б перетворити Ізраїль у державу із гарантованою міжнародньою нейтральністю.

Ясно, що така теорія сіоністам не сподобалась, бо що значить у теперішніх часах міжнародня гарантія свідчить доля Камбоджі і Ляосу. Сіоністи мусять зрозуміти, що їхнім ворогом число 1 є не Каїро, а Москва.

Тим часом ізраїльська розвідка стверджує, що коло п'ятдесяти советських пілотів беруть участь в операційних летах в Єгипті, і що це загрожує порушенням рівноваги сил на Близькому Сході в користь Єгипту. Ситуація, яка там у зв'язку з цим виникла, вимагає швидкої зміни рішення Президента ЗСА в справі достави Ізраїлю замовлених ним літаків. Президент Нассер у своїй промові, виголошенні в Каїро 1 травня ц. р., перестеріг ЗСА проти наслідків приділення Ізраїлеві військової допомоги, особливо в доставі літаків. Такі достави, заявив він, можуть викликати прикрі наслідки для ЗСА в арабському світі на десятки років. Нассер заперечив участь московських пілотів у повітряних боях над Єгиптом.

Ситуація в Європі

У подіях на Близькому Сході заінтересовані не тільки ЗСА, але також Франція і Британія. Французький міністер закордонних справ Моррис Шуман накреслив у своїй промові в ОН заради, якими керується його уряд в стосунку до арабсько-ізраїльського конфлікту. Він стверджив, що французька політика змагає до того, щоб забезпечити мирний розвиток для району Середземного моря. Не можна допустити до того, сказав він, щоб той район став об'єктом конкуренції великих держав. Франція запропонувала скликати міжнародну конференцію в цій справі. Відповіли згодою на ту пропозицію Єгипет і Йорданія. Міністер Шуман висловив припущення, що Ізраїль також не відмовиться від участі в тих нарадах. Міністер Шуман висловився також у зв'язку з кризою в Камбоджі. На його думку, скинений зі становища голови держави принц Сіянук провадив обережну політику в трудній ситуації. Надію на полагоджен-

Наталя Білощерківець

СЛОВО ПРО РІДНУ МОВУ

Купана-цілована хвилями Дніпровими,
Люблена-голублені сивими дібровами,
З колоска пахущого, з кореня цілющого,
Із усмішки і сльози, сонця, вітру і грози
Наша мова.

Як осмута матерів, думи сивих кобзарів
І дівочі переспіві синіх вечорів,
Виплекана веснами і серцями чеснитами
Наша мова.

І болить душа моя, як недбальця стріну я,
Що цурається ріди, знепажа батьків пісні...
Я ж нащадкам передам материнський світлий дар
І по світу пронесу нашу гордість і красу —
Рідну мову.

Учениця 9-ої класи.
Село Куюнівка на Сумщині.

ня кризи Шуман бачить також у скликанні міжнародної конференції в справах Індо-Китаю. Треба дивуватися, що цей державний мужше й досі вірить у можливість договоритися на якомусь форумі, на якому виступає також Москва, що має послух лише перед силою.

У зв'язку з активізацією більшевиків на всіх континентах залишається нерозв'язаним питання терміну перебування американських військ в Європі. У ЗСА це питання загострюється внаслідок поширювання „голубами миру” пацифістичних і капітулянтських настроїв. През. Ніксон в лютневому посланні до Конгресу заповів поступове обмежування американських військових зобов’язань у світі і радив союзникам подбати про свою власну оборону. В Європі припускають, що після „в’єтнамізації” війни в Південній Азії прийде черга на „европейзацію” оборони в Європі. Хоч Президент не визначив терміну стягнення американських військ з Європи, припускають, що це може статися в другій половині 1971 року. Під цю пору ЗСА мають на тому континенті 310.000 суходільних військ, 250.000 допоміжного персоналу, 50 лётунських і морських баз, 700 літаків, стаціонованіх в Англії й Західній Німеччині, 40-50 військових кораблів і 7.000 ракет з атомовими головками. Утримання цих сил коштує 14 більйонів доларів річно.

В Європі якось не турбуються можливістю поважного зменшення американських військ і

Д-р Михайло Кушнір

БОЛЬШЕВИЦЬКА ФІЛОСОФІЯ

ІІІ/3. Гуманітаризм большевицької філософії

По обговоренні науковості і новочасності большевицької філософії було б безпредметно піддавати її зовнішній критиці з філософічного становища. Матеріял, зіставлений у попередніх двох розділах, достатньо узасаднює твердження, що немає з чим дискутувати: збір каламутних тверджень, збір суперечних тверджень, що є подані догматично і становлять вираз відсталих та назадницьких поглядів, — не може бути предметом філософічної критики. Натомість заслуговує на розгляд стосунок большевицьких доктрин до західних ідеалів. Не зважаючи на ненауковість і відсталість системи, вона могла б бути підставою для ідеології, в засаді згідної з ідеалами, визнаваними на Заході. Що так є, голосять постійно самі большевики, і тому ця справа надається тим більше до розгляду.

В Європі й Америці існують — в протиставленні до Советів — різні ідеології і філософії. Але все ж таки, і не зважаючи на те, що ми були свідками сильних розкладових течій (мате-

жадна європейська держава не збільшує своїх військ. Англія набирає до війська добровільців. У Західній Німеччині відчувається спротив загальному військовому поборові. Там вважають, що тільки об'єднана Європа може мати стільки сили, щоб ставити опір Москві, але для такого об'єднання можливості дуже малі. Плановики оборони Європи твердять, що її безпека залежить тільки від атомової потуги ЗСА.

Конференція у Відні в справі обмеження зброян не виявляє ніяких успіхів. Кризу в Берліні Москва, очевидно, не хоче актуалізувати. Переговори Москви з Бонном будуть вестися, мабуть, з розрахунком на відтягання часу — стандартна московська політика.

В довжелезних промовах Брежнєва, виголошених з нагоди сторіччя Леніна і першотравневого свята, не було нічого нового. Чутки про драстичні зміни в Кремлі не потвердилися, але ролі Брежнєва, як одноособового диктатора, щораз більше увиразнюються.

ріялізм XIX сторіччя, ніщанство, гітлеризм і т. п.) — без огляду на становище, що його займали ті чи інші напрямки, — всі в засаді згідні щодо певних етичних ідеалів. Буду намагатися ті ідеали коротко зреасумувати, щоб могти опісля порівняти з ними большевицьку доктрину.

Засадничою рисою традиційної західної ідеології є погляд на людину, який можна найзагальніше назвати „гуманізмом”. Цей гуманізм має дві взаємно обумовлюючі сторінки. Складається він з: переконання про існування понадприродного світу (Бога, ідеальної сфери, безумовних, абсолютних етичних законів і т. п.), якому людина безпосередньо підпорядкована — та, виникаючого з цього, переконання про віймкову понадприродну ситуацію людини, що є особою, і пов’язаної з тим пошані для неї.

З першого погляду виникає позитивна етична оцінка зіткнення людини з безумовними вартостями, в науці, мистецтві, етиці, релігії і т. п., з другого — відомі демократичні засади про недоторканість людської особи, її право, про її свободу сумління, слова, праці і т. п. Загально можемо ствердити в основах західної культури чити тези, чи пак чотири групи тез: 1) існує понадприродний світ, 2) людина може й повинна мати з ним контакти у чистій і предметній науці, безумовній етиці, в чистому мистецтві і релігії, 3) людина є особою, не може, отже, ніколи бути тільки засобом, вона є істотою з самостійними цілями, 4) внаслідок цього людині прислуговують незайманість, свобода і т. д.

1. Коли йдеться про існування понадприродного світу і припорядкування до нього людини, — большевицька філософія є прямо запереченням підстав західної культури, і то навіть під кількома оглядами:

а) Передусім большевицька філософія рішуче заперечує існування будь-чого поза матеріальним світом. Звідси виникає найперше, що немає Бога, саме поняття божества вважається знарядом утисуку, випродукованим буржуазною клясою. Релігію, як ми бачили, гос-

тро відкидається; большевизм голосить етичну норму, що наказує боротися з релігією всякими засобами. Але опозиція большевицької філософії не кінчиться на відкиненні Бога: вона так само категорично заперечує існування будь-якого ідеального світу. Природа не тільки не була створена Богом, але також не є реалізацією будь-якої ідеї; платонівський погляд на світ, який голосить, що емпірична дійсність становить відблиск ідеальної сфери, визнано „ідеалізмом”; усякі „незмінні змісті”, „вічні засади” і т. п. скваліфіковано як твори буржуазної думки. Теза, згідно з якою існує тільки позбавлена всякого ідеального елементу матерія, — не зважаючи на те, що большевики не потрапили ані її поправно зформулювати, ані теоретично передумати до кінця — становить безсумнівно осередок їх думки і постійно голоситься з великим натиском.

б) Далі, большевицька філософія заперечує існування в людині органу, який уможливлював би її зіткнення з таким понадприродним світом, а саме духа. І цю тезу большевики теж голосять з незвичайною силою. Дух для большевиків є знаною нам „копією, фотографією, відбиттям” матерії, її продуктом, а „образ світу показує, як матерія — докладніше, вище зорганізована білковина — „думає”. Предметом цієї думки може бути в консеквенції тільки матерія; щоправда, людська думка послуговується також абстракціями, але ті абстракції є тільки скороченими узагальненнями матеріальних явищ. Навіть, якщо б існував понадматеріальний світ, людина не могла б, згідно з засадами большевицької філософії, про нього знати. А коли не може про нього знати, не може також нічого понадприродного і понадматеріального праґнути. А втім, ця остання теза ще інакше узасаднена в системі, на ґрунті крайнього детермінізму, в якому людську волю детермінують матеріальні умовини буття. Звідси засади большевицької філософії виключають всяке устосункування людини до чогось іншого, ніж матерія.

в) Врешті засади тієї філософії виключають підставову тезу західної ідеології тим, що заперечують самостійність людської психіки у відношенні до суспільства. Навіть коли б існував понадприродний світ, не могло б бути й мови про безпосереднє припорядкування йому

людини, бо людська істота є під кожним оглядом, у большевицькій філософії, здетермінована згаданими вже матеріальними умовинами суспільного життя. Це — знаний нам соціологічний детермінізм большевиків, згідно з яким увесь зміст людської психіки залежить від розвитку класи, до якої дана людина належить, — при чому ця залежність зводиться остаточно до обумовлення чисто природними обставинами боротьби за існування. Іншими словами, людина в большевицькій філософії не є особою і, як така, не може мати індивідуального стосунку ні до чого, а тим менше до понадприродних і понадсуспільних справ, — навіть якщо б такі існували.

Реаксумуючи: із засад большевицької філософії виникає, що немає понадприродного світу, якого людина не могла б пізнати, навіть, коли б такий світ існував, і що людина, будучи здетермінованою суспільством, не могла б мати безпосереднього до нього стосунку.

2. У консеквенції большевицька філософія заперечує згадані вище оцінки понадлюдських вартостей, прав і т. п. Коли немає понадприродного світу, не може бути й мови про понадприродну оцінку правди, краси, добра й святости.

а) Відносно найліпше представляється під цим оглядом стосунок большевицької філософії до науки. Успадкувавши ентузіазм матеріалістів XIX стол. для науки — а через них раціоналізм схолястиків і Декарта — большевики мають, як ми згадали, справжній культ для природничого знання. Але цей культ зasadниче відрізняється від європейського стосунку до правди: тоді, коли в Європі, не зважаючи на те, що останній постало багато утилітаристичних течій, нормальною поставою освіченої людини є пошана до правди і науки, яка її відкриває, без уваги на користі, які випливають звідси — а водночас переконання, що науці не вільно накидати меж ані штivних канонів — большевицька філософія голосить, згідно зі своїми засадами, „партійність науки”, що є „знарядом боротьби клас”, до такого ступня, що навіть діалектичний матеріалізм, отже філософія, є постійно інтерпретований як „зброя для нищення буржуазії”. Водночас наука мусить підпорядкуватися засадам большевицької доктрини, а сама філософія подається, — як ми вже бачи-

AK 3ALNYB APPGJAB CTAPYX

B til cintyauñ komarlañi miltigayn mokjinkas
mene JO cegé i harkas, moç mi 17 kortha nne
pas hepeñykarjan jicoban n macan, a skimo jo 16-oi
lojinni ghyrep he gyre biñkrintin — sariñinti
sakjino i ckhonhetypybaratinc a micheboti Moxic-
tup. Thabat yek mehi hamokyñijo, aje mo k — ha-
nes.

занням по лісі втомлений, а до того відчував величезну спрагу.

Ми відпочивали на лісовій доріжці. Одного із зв'язкових послав я по воду, а трьом розвідникам доручив перешукати загайник. Щойно почав пити, як прибігає один із розвідників і звітує, що вони знайшли якесь підозріле місце. Я зірвався і вже в дорозі розпітую за подробицями. Каже мені, що є така собі стежка, а на ній штучно засіяна зелена травичка і галузки маліх сосон пообтирані. Далі штучно зasadжений ялівець, а побіч нього свіжонасипана суха глища.

Я дав наказ командирові резервового відділу, щоб марщував з відділом за мною. Розстрільній подав сигнал: „Вперед!”

Знаходжу маловживану стежку. Галузки справді пообтирані, росте травичка трохи відмінна від трави лісової. Підходжу до ялівця. Нахилляюсь, рукою відгортаю глицю, яка здавалася підозрілою, і голосно кричу: „Ну, врешті, ви сякі-такі (я вжив кілька непарламентарних слів), за наші труди і муки сьогодні покінчимо з вами!”

В цей момент відкривається кляпа, в отворі з'являється один з бандитів і січе по нас серією з автомата. Я був біля самої кляпи, так що не встиг навіть вирвати револьвера з-за пояса. Я відхилився і впав навзнаки. Але мій завжди несхібний розвідник — а був ним тоді рядовий Сковрон — стояв за моїми плечима з автоматом, відбезпеченим і готовим до стрілу. Ждав на бандюгу, як кіт на мишу. Без надуми потягнув за спуск. Бандит випустив зброю з рук і впав назад до бункера. Разом з рядовим Сковроном і рядовим Юдою пробуємо важкораненого бандита витягти нагору. Ми хотіли довідатися, чи в тому бункері є „Стяг”. Але це нам не вдалось, бо з бункера відкрито на нас сильний вогонь.

Все це тривало дуже коротко. Потім запалатиша.

Командирові відділу мої резерви наказав я обійти бункер у промені яких 60 метрів, визначаючи йому напрям вогню, а трьом рядовим — зайняти становища у віддалі коло 5 метрів від отвору бункера, і хто вихилиться з бункера, негайно нищити вогнем. Штурмовій групі я доручив оточити бункер двома перстенями, раху-

ючись з тим, що десять може бути додатковий вихід у добре замаскованому місці. Коли все це було виконане, я дав доручення привести до мене полоненого „Левка”.

На лінії оточення запанувала між вояками величезна радість. Навіть доходили до нас вигуки „ура!” Я мусів втихомирити ту розвеселену вояцьку братію.

„Левкові” я доручив, щоб підповз якнайближче до отвору бункера і нав’язав з бандитами розмову українською мовою. Я лежав кілька метрів за ним і диктував йому, що має говорити. Він заявив їм, що вони оточені полком війська і їхні спроби вирватися безнадійні. Спочатку не хотіли взагалі розмовляти, але коли я звелів йому сказати, хто він і звідки в нас узваявся, котрі сотні були розбиті і які командири згинули, відізвалися, закидаючи „Левкові”, що він зрадник українського народу, що Україна ніколи йому цього не простить. Пізніше заявили, щоб їм дати час до надуми, що нарадяться і дадуть відповідь.

Від перших пострілів до тієї хвилини минула може година. В тому часі отримав я від штабу оперативної підгрупи „Любачів” шифровану записку, щоб за всяку ціну „проводника України на закерзонський край” узяти живого.

По півгодинній перерві кличу до бункера, чи вже нарадилися. Відповідають, що вже, але хочуть переговорювати з якимсь нашим вищим командиром, з полковником. Я через „Левка” відповідаю, що пропозицію приймаю, полковник прибуде сюди за півгодини.

Де там тоді можна було шукати полковника, коли сам наш командир групи „Любачів” був у ранзі майора, до того ж його тоді там не було.

Коли промінув визначений час, я сам мусів виступати в ролі полковника. Підповзаю до отвору бункера, змінюю голос і заявляю, що я — полковник і хочу з ними говорити. В цій міті гримнув за мною у віддалі яких 30 метрів величезний вибух і одночасно з отвору бункера з разючим криком: „За самостійну Україну!” вистрибув один із бандитів з ручним машиновим крісом і тне по нас вогнем. Але знову наша несхібна трійка розвідників, яка, не зважаючи на потужний вибух, не відступила ні на крок, і цим разом була швидка. Бандит упав на землю.

Теодор Терен-Юськів

ЛЮДКЕВИЧ В ОБЛИЧЦІ СОВЄТСЬКОЇ ДІЙСНОСТИ

Наш найбільший з-поміж живучих композиторів, слухно називаний патріярхом української музики, 90-літній Станіслав Людкевич, — це великий українець не тільки як композитор, але й як патріот-державник, що ним був він усеньке своє життя. Про це проречисто свідчать його праця і творчість. Добре, що про Людкевича дещо легше писати, як про інших наших визначних людей по другім боці греблі, бо він своїм віком став уже, як каже Ніцше, „потойбіч добра і зла”, себто йому вже й відома московська жорстокість та нетерпимість до українства нічого вдіяти не можуть.

Ідея боротьби за волю і самостійність України пронизує композиції Людкевича від самих початків його творчості. Чи візьмемо „Вічний революціонер”, що „живе, ще не вмер”, чи „Хор

підземних ковалів”, де „Україна звалить царя”, або величний „Кавказ” із відомим „борітесь — поборете”, чи таки „Заповіт” і „кайдани порвіте”, пісня „Спи, дитинко моя”, де „народ жде на герой”; а „Подайте вістоньку” — це вже просто проти самих большевиків, де мистця до глибини душі тривожить болюче питання: „Чи ще розірваний наш стяг живе в поранених серцях?” (О. Олесь). А що кажуть вже самі заголовки його симфонічних поэм „Каменярі”, „Стрілецька рапсодія”, „Дніпро”, „Наше море”, „Закарпатська симфонія”, „Наші Карпати” чи кантата „Вільна Україна” (до речі, скомпонована до 1914 року) ?

Щодо самого Людкевичевого 90-річчя і пов’язаного з ним ювілею, то ця тема була довго гучно-буочно рекламирована в українській підсо-

знайти систему і віддаль розкладу. За годину район навколо бункера був розмінований.

Я доручив ще раз докладно перевірити терен, щоб якийсь заплутаний набій не наробив нам бігосу. Після докладної перевірки я знову почав розмову з „Стягом”, але був уже обережніший.

Час швидко минав. Сонце хилилося на захід, майже западав вечір.

Я дав „Стягові” 10 хвилин до надуми: або піддається, виходячи з бункера з піднятими руками, або ми приступаємо до цілковитої їх ліквідації. Однак „Стяг”, не зважаючи на наші постійні заклики піддатися, не виходив. Тому ми вистрелили всередину бункера через отвір і видихову руру кільканадцять ракет і вкинули кілька кісток тротилю. Бункер запалився. Спочатку бандити намагалися гасити вогонь землею, але це їм не вдалося. Коли полум’я захопило більшу частину бункера, зсередини долетів до нас спів. То „Стяг” зі своєю особистою охороною співали український гімн. Чути було також крики, що гинуть за „самостійну Україну”. Після цього пролунало кілька вибухів.

Було це 17 жовтня 1947 року коло години 19.30.

Пполк. Ян Світа

„Стяг” вдалося тільки один такий набій „підрвати”, і то так для нас щасливо, що навіть ніхто не був ранений. Кілька було потурбованих куснями дерева і камінням, як теж закопчених і наляканіх. Мене теж підкинуло вгору і майже засипало землею. Якимсь кавалком сосни дістав я добре по плечах, так що воїки думали, що я вбитий. Але за хвилину я встав, обструсив землю і швидко вернувся до форми. Тільки в уяхах шуміло.

„Стяг” гукнув до нас з бункера, що покищо полетів один такий набій, зараз полетить інші більше. Але відділ саперів, що співдіяв з нами, негайно приступив до розшуків тих спеціальних апаратів. Знайшовши один, провідник відділу досить швидко його унешкідливив і розшифрував конструкцію. Вдалося йому також

вєтській пресі. Тобто можна було сподіватись великих святкувань у формі концертів, академій, доповідей, сходин. Так бо з тих славословій виходило. І на це собі такий титан, як Людкевич, уповні заслужив. Та коли наблизилась дата народження композитора, день 24-го грудня, то з бомбастичного большевицького тарараму вийшло велике розчарування, що його за-знати може тільки поневолена нація. Бо, замість всенародного святкування державного характеру, ювілейне святкування звужено і спрощено до провінційної імпрези, і то не в Києві, а у Львові. І навіть у Львові відбулось воно не так, як запляновано спершу, у Великому театрі, а в залі консерваторії, де ювілят працює як викладач. Людей прибуло тисячі, а в залі могло зміститися всього кілька сотень. Слухне обурення і ремствування народу було велике.

Заповіджене видання творів Людкевича з на-годи ювілею не вийшло й досі і невідомо чи взагалі побачить світ. З'явився ційно тепер збірник його одноразових сольостівів („Сольості” — вид. „Музична Україна” — Київ, 1969), що аж ніяк не нагадує ювілейного видання. Звичайно, даремне шукати в ньому пісні релігійного характеру до слів В. Пачовського, з містерії „Сон української ночі”: „Нині миру єсть спасення”. Це теж „ювілейне” трактування пісенності Людкевича! А тираж цього видання... 1000 примірничків. Це не шаноба Людкевичеві, а безсоромний московський цинізм і глум.

Очевидно, що пісні ці не йдуть вунісон з де-націоналізуючою атмосферою советського дов-кілля. Досі ж бо ніхто не дав там — і напевно не даст — концерту Людкевичевих пісень. Та і як же співати там ось хоч би таке:

... Я пісню заспіваю,
Всім болем серця прокричу,
Криваву пісню мого краю,
Його невтишного жалю.
(О. Олесь)

Таке ганебне відношення советської влади до Людкевича зовсім не нове, бо таким воно було до нього від початку поневолення Західної України. Москва з одного боку дає, з другого відбирає, тут вивищує, там безчестить, ставить на п'єдестал, а потім штовхає у провалля.

В „Нарисах з історії української музики” (вид. „Мистецтво”, Київ, 1964) про ці ж його, ційно видані пісні зовсім не згадано. А композитор А. Кос-Анатольський у передмові виразно каже, що „чільне місце” в творчості Людкевича займають саме ці його „Сольості” в супроводі фортепіано”. В тих же „Нарисах” не згадано й про Людкевичеву оперу на старожи-дівську тему „Бар Кохба” чи один із найбільш важливих докторатів музичного світу: докторат музикології віденського університету, що його наш композитор осягнув ще перед першою світовою війною в Австрії. Ні словом не згадано його музичних студій у Мюнхені і Лійпцигу. Цей тісний студійний зв’язок Людкевича з західним світом — це „небажані відомості”, що їх Москва не хоче допускати до українського, головно молодого читача.

Однак, у виданому для західного світу, в англомовному советському „Гу іс гу” вже зустрічаємо при Людкевичеві й інформацію про віденський докторат і про „Бар Кохбу”. Бож, коли йдеться про те, щоб почванитись перед Заходом, то Людкевич є саме тією Европою, що її Москвщині так дуже бракує.

По вислуханні кантати-симфонії „Кавказу” етнограф міжнародного значення і композитор Ф. Колесса сказав до диригента і композитора, свого сина Миколи: „Це — Людкевич, з ним можна сміло з’явитися в Європі”. Що ж досі зробила Москва, щоб поширити його композиції в тій же Європі? Абсолютно нічогісінько. Вона дбає про пропаганду своєї музики, а не української. Та навіть і в себе таки, вдома, в Україні Людкевич композитор „не в моді”. Цього не змінила й така подія, як ювілей 90-річчя. Філармонії не пориваються до його симфонічних творів, щоб не напитати собі біди.

Тільки десь там, вряди-годи, виконає якийсь хор Людкевичів „Кавказ”. Навіть награно на платівки цей „Кавказ” і „Заповіт”, далеко ще до ювілею. А зробив це львівськими музичними силами саме М. Колесса. Однак, де виконування на концертах і награння на платівки таких його оркестрових композицій великих форм, як згадані вище симфонічні поеми чи вже й без національно-патріотичних атрибутів високомистецьких творів, як „Симфонічний танець”, „Симфоністта”, „Веснянки”, „Новорічна

увертюра", „Не забудь юних днів" чи з хором „Конкістадори" (слова Франка), „Ой, вигострю товариша" (слова Шевченка) і ін.? Або його концерти для фортепіано і оркестри чи скрипковий концерт, не кажучи вже про камерні композиції?

Скільки ж то паперу й енергії витрачається на писання, як воно було важко українським композиторам за царому, а в Галичині за Австрії чи Польщі, та як воно все змінилось на країце з приходом большевиків! Тепер бо музики можуть виконувати і служати свої композиції. А це — пропагандивні перехвалки і рішуча неправда. Оркестри і театри зобов'язані виконувати в першій мірі твори московських, чужих, а на сіному кінці — українських композиторів. І яких українських? А тих, що служать московсько-комуністичній пропаганді, оплюгавлючи все, що українське-самостійницьке. Такі речі грають до обридженої нескінченності. Ясно, що до таких „творів" Людкевичеві композиції не належать.

К. Данькевич зміняв щось тричі свою оперу „Хмельницький", щоб догодити Москві. Коли ж Людкевичеві большевицька критика робила зациди і хотіла, щоб він по пралпрем'єрі у Львові теж проробив зміни у своїй опері „Довбуш", він замкнув партитуру і сказав, що хіба по його смерті хтось поробить зміни.

Людкевич, щоб відпекатися осоружних завдань писати дитирамби Москви та її комунізму, майже перестав писати музику на тексти, а перейшов в інструментальну ділянку. Так менше треба кривити душою. Звичайно, що дещо, головно в початках комуністичної кормиги, мусів він теж написати для червоного молоха.

Нагородила Москва Людкевича і титулами і орденами, проте ордена Леніна, на щастя, йому і досі не дала. Хоч, беручи під увагу його талант, вік, значення, як композитора, музичного теоретика, редактора, критика, етнографа, педагога, йому такий орден — в значенні найвищої нагороди — принаймні двічі належався б. Та Москва Людкевича не долюбляє і віри йому не йме. Однак, з цієї причини не сумує напевно ні наш улюблений музика, ні український народ. Навпаки. Людкевич бо не виписує Москві і чботолизних заяв, як це чинять маляр-графік В. Касіян та інші.

Юрій Тис-Крохмалюк

МОСКВА І ПЕЙПІНГ

Ворожнеча між комуністичним Китаєм і комуністичною московською імперією приирає характер конфлікту світового значення. Особливістю цієї ворожнечі є те, що обидві потуги, як на найвищий авторитет, покликаються на Леніна.

Керівники національної революції у Китаї на початку 1920-их років в усьому порозумівались з Москвою. Китайські комуністи включились тоді у національні сили і співпрацювали з ними, однак у плянах Леніна стояло захоплення влади комуністами. З тим наміром вислано до Китаю советських дорадників Бородіна і Блюхера. Цю змову розбив Чіянг Кай-шек. Ленін помер і Сталін відкликав советських дорадників Москви.

На політичній арені появляється Мао Тсєтунг з власною теорією революції. Джерелом його сили стають малі озброєні відділи по селах, далеких від міських пролетарських центрів. 1927 року Мао заявляв, що змобілізує сотні мільйонів селян, які „зметуть, як буря, всіх мілітаристів, бюрократів і імперіялістів".

Сталін зрозумів, що коли Мао, створивши комуністичну партію з селян, а не з робітників, переможе, то його, Сталінова теорія світової революції зазнає поразки. Тому Москва проголосила Мао Тсє-тунгові догану, і він у зв'язку з цим написав:

„Інші заступають фальшивий погляд, який ми віддавна відкидаємо. Вони заявляють, що нам вистачає перейняти досвід російської рево-

Отже, від ворожої Москви немає й не буде належної оцінки Людкевичевого таланту. Це спроможна зробити тільки вільна нація у своїй власній і незалежній державі. І коли б наша Україна не була сьогодні закайданена, то Людкевич — це була б наша найвизначніша особистість у сфері музики. Його звеличув би рідний народ по своїй волі так, як Фінляндія звеличує свого композитора Сібеліоса. Тож аж коли над Україною заблісне знамено золотого тризуба, тоді ціла нація належно, гідно і велично звеличити свого Великого Сина.

люції, керуватися законами, згідно з якими велася громадянська війна в ССР, і вивчати союзницькі військові підручники. Вони не розуміють, що цей досвід і ці закони відносяться до особливих умов громадянської війни в ССР та союзницької червоної армії, отже, коли ми все те приймемо без змін, то пообтинаємо власні ноги, аби лише вони пасували до чужих черевиків".

В 1937 році, коли Японія почала війну з Китаєм, Сталін погодився дати Чіянг Кай-шекові допомогу, організуючи при тому „народний фронт" за зразком Європи. Та допомога дала змогу озброїти 25 дивізій. Китайське летунство обслуговували союзницькі пілоти. Поза тим Сталін вислав тисячі своїх військових дорадників.

У 1945 році Москва підписала договір приязні з Чіянг Кай-шеком, вповні ігноруючи комуністичних партизанів. Сталін хотів створити слабий Китай, який міг би бути заборолом проти Японії і Америки, але в повні залежав від нього. У дальшому в Китаї мав би запанувати комунізм, теж в повні залежності від Москви. Тому Сталін зажадав від Мао, щоб він зліквідував свій провід і влився зі своїми силами у сили Чіянг Кай-шека. Прибувши до Москви, Мао підтвердив рацію Сталінові, але коли повернувся до Китаю, негайно проголосив у Пейпінгу комуністичний уряд.

Після перемоги Мао між ССР і червоним Китаєм підписано в 1950 році договір приязні. Але Москва й далі, не зважаючи на спільну ідеологію комунізму, докладала всіх зусиль, щоб ослабити Китай.

Досі неясно, хто і як почав війну в Кореї. Голова комуністичного уряду Північної Кореї, Кім, був вибраний і протегований Москвою. Біля нього були тисячі союзницьких військових дорадників. Китай був заслабий, щоб розвинути свої впливи у Кореї. Між червоним Китаєм і Москвою, так, як пізніше у В'єтнамі в зв'язку з доставкою зброї, почалися змагання за впливи. Москва сконцентрувала свої війська в Монголії і розбудувала опірні точки в Манджурії, щоб охопити Китай і змусити його до послуху.

Мао почав протидію, виславши в Корею проти американців маси китайського війська. Після замирення Москва втратила прихильність комуністичного уряду Кореї.

Китайсько-московські змагання за імперіяльне превінченство в Азії почалися від давніх часів.

Кожний, хто цікавиться цими справами, знає, що далекосягла політика великорідження триває десятки, а то й сотні років. Такою була, є і буде політика Москви, байдуже чи вона царська, комуністична чи демократична. Тільки наївні можуть вірити, що із зміною режиму в Москві українське питання зможе бути позитивно розв'язане. Напрямні московської експансії, русифікація і нищення національних меншин, здобування гегемонії війнами чи дипломатичними способами — це все не обмежується коротким людським життям. Тому й після смерті Сталіна відносини Москва-Китай не змінилися.

У 1954 році Хрущов і Мао підписали договір, на основі якого Китай почав одержувати важливу господарську допомогу. Взаємні контакти скріпилися виміною студентів. Під наглядом союзницьких фахівців почалася розбудова індустриї в Китаї. Але справа кордонів залишалася нерозв'язаною.

Так було назовні. Але під, здавалося б, спокійною поверхнею йшла далі боротьба на життя і смерть.

Непомітними дипломатичними ходами Москва почала оточувати Китай, прихильючи до себе уряди азійських держав. Тоді Мао почав контрнаступ. 1955 року на конференції азійських держав представники Китаю виразно зафіксували, що ССР не є азійською потугою і в розв'язці азійських справ не може мати голосу. Розгорілась підплільна дипломатична боротьба із змінними успіхами однієї і другої сторони.

1957 року Мао у зв'язку з дискусією на тему атомової війни заявив, що внаслідок тієї війни згинула б половина людства і комунізм залишився б єдиною силою на світі. В Москві це зрозуміли так: якщо б в атомовій війні згинула половина китайського населення, то все таки китайців залишилося б ще 300 мільйонів. А „вітер віє зі сходу".

В таємному договорі того ж року Москва зобов'язалася доставити Китаєві першу атомову бомбу з усіма технічними даними для продукції атомової зброї. Але вже незабаром після того Москва заявила, що доставить атомову зброю, але перебуватиме вона під контролем союзницьких збройних сил. При тому Москва захадала прийняти союзницьких генералів на найвищі командні пости китайської армії.

1966 року Москва почала натискати на сателітні держави, щоб вони погодилися вислати свої військові з'єднання у випадку війни між ССР і Китаєм. Від 1961 року, коли відкликано советських фахівців з Китая, постійно йдуть дипломатичні переговори для поладнання розходжень між обома потугами. ССР здержав усю економічну допомогу і припинив закупи китайських товарів. У відповідь на це Китай почав розвивати торгівлю з Заходом. Москва зажадала від Пейпінгу звороту всіх вложених у Китаї капіталів та коштів допомоги у Корейській війні. Китай заплатив усі свої борги.

Тоді розвинулася боротьба за впливи у світі: в Європі, Південній Америці, Азії і в Африці, а рівночасно почалися збройні сутички на советсько-китайському кордоні. Особливі засоби безпеки запровадив китайський уряд у провінції Сінкіянг, де знаходяться великі поклади уранових руд і підприємства для виробу атомової зброї. Ця провінція, що лежить над советським кордоном, завжди була притягальним об'єктом для експансії Москви. Останнім часом атомову індустрію з Сінкіянгу переноситься в інші частини Китаю.

Коли почалася В'єтнамська війна обидві комуністичні імперії наввипередки старалися допомагати військовими матеріалами Го Чі Мінові, при чому китайці не перепускали советську зброю через свою територію, так що Москва мусіла доставляти її довгим морським шляхом.

Годі передбачити, як розвинуться дальші події. Така ситуація, як вона виглядає сьогодні, може тривати довгі роки. Претенсії Китаю на загарбані царським урядом китайські землі (ці землі власне належать народам, колись поневоленим китайцями), очевидно, не можуть бути полагоджені ніякими договорами. А війна звичайно буває наслідком багатьох змінливих чинників.

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ
„ВІСНИК”!

Олекса Веретененко

УРИВОК ІЗ ПОЕМИ „ПОВСТАНЦІ”

... Уклін вам, гори і ліси!
Це там колись, давно
Ви пив із келиха краси
Днів юности винно.

Зелений пошум верховіть
Плекав йому думки...
Там кожне дерево тайть
Тепло його руки.

Про нього пам'ятю живи
Барвиста далеч нив.
Трава не в'яле степова,
Якою він ходив.

І раптом вість: — Нема борця...
Яка страшна вага —
О, не кажіть! Утрата ця
До болю дорога!

О, не кажіть — його нема!
Цвітуть повстанські вогні.
Іого імення підійма
Мільйони до борці.

Стріляють мінами дуби,
Долини і гаї.
Це не початок боротьби
І не кінець її:

Тарас Чупринка був і с,
І буде в сліві слав:
Свій Рідний Край, життя своє —
Без бою не віддав!

ПЕРЕПОЛОХ, АЛЕ — НЕ ТАМ

З нагоди сторіччя Леніна подав голос і „президент” каґебівського Товариства культурних зв'язків Ю. Смолич. У „Віснях з України” з квітня ц. р. він пише:

„... В колах наших недругів, особливо буржуазних націоналістів, ленінські ідеї викликають справжній пеперполох (!)... І апогею доходить цей переполох, пепретворюючись на панічний гвалт, у зв'язку з вирішенням Комісії ОН для прав людини та ЮНЕСКО відзначити сторіччя Леніна в світовому маштабі”...

Переполоху, звичайно, ніякого не було й немає, але акція протестів, ведена українською еміграцією проти вшанування Леніна міжнародними організаціями, либонь, Москви допікає.

Вкінці своєї статті Смолич згадує Мирослава Ірчана, Івана Кулика і Матвія Шатульського, які в Канаді „особливо активно діяли як пропагандисти ленінського слова”.

До відома читачів „Вісні з України”: перших двох у 1930-их роках розстріляно в підвалах НКВД, а третьому пощастило померти власною смертю в 1952 році.

Іван Левадний

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ ПОЗА РІДНИМ КРАСМ

Лише потраливши на чужину людина болісно відчуває, яке щастя вона втратила, і прагне якнайскоріше повернутись на рідну землю.

Цей душевний біль за втраченою батьківчиною одним з перших у світовій літературі з великою силою передав геніальний поет Ренесансу, політичний емігрант Данте Аліг'єрі, розкриваючи, який гіркий є чужий хліб та які важкі сходи чужого порогу:

Той терпить вищу муку,
Хто пам'ятає радісні часи
В нещасті.

Наслідуючи йому, 500 років пізніше Адам Міцкевич у тузі за рідним краєм писав:

О Литво, краю мій! Ти на здоров'я схожа!..
Яка ти дорога, лих той збагнути може,
Хто втратив раз тебе. Як видиво живе,
Тебе малюю я, бо туга серце рве.

Тяжко переживав розлуку з рідним краєм наш великий національний геній Тарас Шевченко і на засланні линув думкою на Україну, бажаючи хоч на старість побачити дорогу, рідну землю:

Чи не дасть Бог Милосердний
Хоч на старість волі?
Пішов би я в Україну,
Пішов би додому.
Там би мене привітали,
Зраділи б старому.
Там би я спочив хоч мало,
Молившися Богу.

Засланий поет жив цими надіями і звертався до Всевишнього з гарячим проханням про можливість побачити ще рідний край:

Дай дожити, подивитись,
О Боже мій мілій,
На лани тії зелені
І тії могили.
А не даси, то донеси
На мою Україну
Мої сліззи, бо я, Боже,
За Україну гину.

Дуже сумував за батьківчиною, перебуваючи на засланні, Пантелеймон Куліш. Свідомість труднощів повернення на рідну землю, розу-

міння, що минуло багато часу і, можливо, нікого з рідних чи близьких вже не залишилось у живих, підсилювали скорботний настрій поета, переданий у сумних рядках вірша:

Ой нема на рідний берег
Броду-переходу,
Не знайти до роду броду
Через бистру воду.

Бистра річка — життя мое,
Широка-глибока...
Плавле — тоне на тій річці
Душа одинока.

Ой, вихопись, душа моя,
Та махни крилами,
Полини, де рідна хата
Стойть між садами.

Ой, кого ж тобі позвати
Із рідної хати?
Глухо в хаті... Хіба ж встане
З домовини мати?

Ой, нехай вона устане,
На мене спогляне,
Та зо мною свое горе
І щастя спом'яне.

Ой я з матернього горя
Набираєсь сили.
Матерні святі надії
Дали мені крила.

Облітав я тими крильми
Весь світ — Україну.
Сяду-паду одпочити
На вбогу могилу.

Убогая, низенькая
Забута могила, —
Вона в мене на Україні
Родина єдина.

І все таки, не зважаючи на свою самотність, на можливість не зустріти там нікого з рідних, кожний українець поза кордонами батьківщини відчуває свій нерозривний духовий зв'язок з нею, в його уяві встають її безкраї лани, срібні ріки, кучеряві верби.

Для нас у ріднім краю навіть дим
Солодкий і коханий
— відзначала Леся Українка.

— Чи знайоме вам те гостре, до фізичного болю гостре почуття нудьги за рідною країною, яким обкилає серце від довгого перебування на чужині? Чи відомий вам той психічний стан, коли за один рідний звук, один образ рідний, ладен бувавши заплатити роками життя? — запитував Михайло Коцюбинський.

Багатьом українцям доводилось залишати рідний край в часі тяжких випробувань, війни і руїни. Болісні згадки про руйнування, про страждання народу збуджували ще більше бажання повернутись на рідні землі.

Окраю мій! Свята руїно,
Новітня Троє в попелах!
Перед тобою гну коліна
І кличу Бога в небесах:
За кров, за муки, за руїну
Верни нам, Боже, Україну!
Верни нам прежню нашу волю
І добре ім'я нам верни,
Людською кривдою важкою
Землі святої не скверни, —
Досить вже кривди, муки й болю —
Верни нам Вітчину! Верни! —

кликав Богдан Лепкий.

Великий душевний біль збуджувала і свідомість невільницького становища рідного краю.

Наш край в неволі і наразі,
Великі святощі в смітті...
О, в тихих скаргах, в тихій тузі
Заплачте, струни золоті!

Приспіть на мить народні болі,
Людські серця заколишіть...
Дивіться — люд кона в неволі,
В ярмі залізному кричить —

змальовував поневолений рідний край Олександр Олесь і звертався до нього з повним болю проханням:

Подайте вістоночку через усі препони,
Чи в Великодню ніч у нас дзвонили дзвони,
Чи усміхалися і очі і уста
Чи вірили в Воскреслого Христа? —
Подайте вістоночку через усі препони.
Подайте вістоночку, чи ще не всі в могилі
Мої брати і сестри милі,
Чи ще розірваний наш стяг
Живе в поранених серцях, —
Подайте вістоночку, чи ще не всі в могилі?

Минали літа і десятиліття. Багато подій стер-

лося в людській пам'яті, але образ батьківщини не зітреться ніколи.

Жовті косатні цвітуть на мокрих луках;
Як за днів дитинства, в кучерявій млі
Вилітають ластівками стріли з лука,
бліі стріли літ.

Оси золоті в чарках троянд розквітлих,
Мокрі зорі куряться під сизий вечір.
Ще горить твоєї молодості світло,
Хоч новий десяток літ береш на плечі.

Слухай: Батьківщина свого сина кличе
Найпростішим, неповторним, вічним словом.
У воді відбились зорі і обличчя,
Кароокі люди і співуча мова —

писав Богдан Ігор Антонич. Кожному українцеві властиве почуття любові до батьківщини і туги від розлуки з нею.

Чверть століття тому, в середині 1944 року у вирі військових подій останні найбільш висунені на захід українські землі опинилися за лінією східного фронту і сотні тисяч наших людей ступили на чужу землю. Відтоді вони ось уже 25 років не бачили своєї батьківщини.

Більшість наших людей, особливо старшої генерації непорушно зберігають пам'ять про рідну землю і не втрачають надії побачити її ще, але вже вільною і щасливою. Сповнені любов'ю до батьківщини серця українських людей, розселених по різних країнах світу, рвуться до рідного краю, до найдорожчої для них землі на світі.

Де ж знайти нам за Тебе кращу
Серцем, повним Тобою вщерть? —

питав, звертаючись до України, Євген Маланюк.

Туга за рідним краєм властива всім українцям. І Максим Рильський, який на деякий час затримався був у Парижі, хоч і знов, що незабаром повернеться на Україну, все ж сумував за нею, її природою, солов'ями, його не вабили розкоші Версалю та Лювру, природне почуття тягло його на рідну землю:

В розлуці з вами, солов'ї Вкраїни,
Так нис серце, що аж сміх бере
З самого себе. Хоч воно й старе,
А в рідний край, як в юність давню лине.

Дива Версалю, Лювру красота
Та й Ейфелева башта не поможе,

Воно, звичайно, гостеві не гоже
В Парижі думати про свої міста.

Про Лохвицю, про Миргород, про Сквиру,
Про Голосіївський веселий гай, —
Бульонський ліс, поете, споглядай,
Подібний і до рая і до виру!

Тут люди приязні. Навколо рясні
Стоять сади, платани і каштани,
Ta шелест верб у пам'яті не тане,
Він ще чутніший тут, на чужині.

Ти груди краєш поглядом дитини,
Печеш і мучиш, рідний краю май,
П'яниш як жаден на землі налій...
Тужу за вами, солов'ї Вкраїни.

Щирість цих висловів стверджується і тим, що поет тужить не за соціалістичною країною та колгоспним життям, але за українськими містами та солов'ями, для нього Голосіївський ліс у Києві миліший за Бульонський ліс у Парижі і верби дорожчі від усіх французьких дерев. Навіть тимчасове нетривке перебування поза Україною викликає в нього тугу за нею. А що ж тоді казати про тих українців, яким на довгий час замкнено шлях на батьківщину! Але вона живе в їх серцях, думки про неї ли- нуть і від хмародерів Америки, і з розлогих ланів Канади, і з далекої Австралії, і з країн Західної Європи.

Наши люди у вільному світі знають, що воля прийде унаслідок впертої боротьби, і готові чином допомогти народові на рідних землях. Українці поза межами батьківщини живуть у духовому контакті з рідним краєм, пильно стежать за подіями, що відбуваються там, за боротьбою рідного народу, що змагається за свою волю, свої права, вони підтримують його слушні вимоги своїми маніфестаціями, резолюціями, зверненнями до Об'єднаних Націй та до урядів країн вільного світу, щедрими пожертвами на Визвольний Фонд.

Прекрасні властивості вдачі української людини — любити рідний край, бути йому вірним, жити для нього, служити рідному народові прекрасно показав Василь Симоненко у своїй творчості і на власному прикладі:

Рідна земле! Мозок май світліє
І душа ніжнішою стає,
Як твої сподівання і мрії
У життя вринаються мое.
Я живу тобою і для тебе,

КОМЕНТАР ДЛЯ ПОЛІТИЧНОГО КОМЕНТАТОРА

Політичний коментатор чикагського тижневика „Нова Зоря” п. Ю. Степовий своїм коментарем на доповідь А. Білинського, яку, приїхавши з Німеччини на запрошення Гарвардського університету, виголошував він по українських осередках (див. „Вісник” з квітня ц. р.), обурив, очевидно, не одного зі своїх читачів. У листі до редакції цього тижневика (з 3-го травня ц. р.) А. Михайлович пише, що А. Білинський виступає проти всього, що українське: проти Петлюри, проти націоналістів, а проти комунізму не збирається воювати. Що більше — він закликає українську еміграцію, щоб вона визнала комуністичний режим, який гнобить Україну. Він не є навіть українським націонал-комуністом, бо не хоче України навіть такої, як Югославія. Отже, хто він є, що він є і що він робить?

В довгій, плутаній, а подекуди й неграмотній відповіді п. Ю. Степовий в основному аргументує демократію і свободу. „Якщо ми толеруємо, — пише він, — лише ту думку, яка йде по лінії нашої еміграційної політики, а противінні й критичні думки відкидаємо, то за яку ми демократію і свободу?”. І як найбільш „переконливий” аргумент подає такий приклад: „Багато валкуються в нашій тутешній пресі питання: визнавати чи не визнавати УССР? Це пусті балахи. Поперше, ніхто з тим не рахується, чи ми визнаємо, чи ні, бо наш уряд американський, де ми є громадянами, давно визнав УССР, а значить автоматично визнали і його громадини, бо уряд у вільному світі представляє своїх громадян”.

Виходило б, п. Ю. Степовий вважає, що українська визвольна політика має будуватися на обрахунку: визнають — не визнають, рахуються — не рахуються. І ще виходить, що політичний коментатор „Нової Зорі” такий супердемократ і такий суперльояльний громадянин Америки, що автоматично визнає правильність кожночасної закордонної політики її Уряду, не допускаючи її критики. Це, очевидно, його персональна справа, але заявляти, що всі американські громадяни, а в тому числі і українського роду, визнали УССР, — це вже переходить компетенції навіть політичного коментатора.

А. Білинський у своїй ганебній доповіді плюнув в обличча української самостійницької еміграції, а Ю. Степовий закликає своїх читачів толерувати його.

А. Павлюк

Вийшов з тебе, в тебе перейду,
Під твоїм високочолим небом
Гартував я силу молоду.

Чверть століття новітньої української політичної еміграції — поважний відтинок часу, протягом якого вона у великих маштабах актуалізувала українську визвольну справу, винесла її на світовий форум і наполегливо працює для її повного тріумфу.

З ДОКУМЕНТІВ „ЧОРНОГО КАБІНЕТУ”

СТАРИЙ ЧЕКІСТ РОЗПОВІДАЄ...

Він уже давно на спецпенсії, цей старий провокатор, що знає дуже багато, але мало з того, що знає, згадує в своїх мемуарах. Тепер модно в Советському Союзі писати мемуари: пишуть емеритовані маршали, недобиті Сталіним „ленинські соратники”, старі актори та письменники, пишуть і чекісти, активні учасники масових сталінських розправ, довкола яких твориться тепер німб „героїв”.

Свої спогади написав Сергій Карін під назвою „Час розплати”*) — слова з комуністично-го „Інтернаціоналу”, і присвятив їх 50-річчю „органів державної безпеки України” — ГПУ-НКВД. Написані ці спогади у формі документальної повісті для молоді, а головний її персонаж, сам Карін, виступає під прізвищем Черненка. Є ще на еміграції люди, які знали цього самого Каріна з часів його пізнішої діяльності в Харкові, де працював він в ГПУ у відділі, що відав церковними справами: підкидав своїх агентів в органи УАПЦ, підготовляючи розвал її зсередини. Є й такі люди, які знають цей ганебний виплід малоросійщини, коли був він учнем середньої школи в Єлисаветграді і називався Даниленком. Але про ці етапи свого життя Карін-Черненко-Даниленко у своїй книжці не згадує.

У серпні 1921 року С. Карін, студент київського Політехнічного інституту, вже настільки відзначився перед ГПУ, що дістав у нагороду від президії Уманської ЧК шкіряний портфель з мідною табличкою, на якій вирізьблено: „За розкриття петлюровської організації”. І власне цьому епізодові зі своєї чекістської діяльності присвячує він основну увагу в книжці, призначений отруювати душі української молоді.

В тих часах широкорозгалужене українське протикомуністичне підпілля з центром у Києві підготовляло всенародне повстання. „Для керівництва збройним повстанням, — пише Карін, — із-за кордону прибув військовий спеціаліст Андрух, якого послав у розпорядження

ЦУПКОМ’у (Центрального Українського Повстанського Комітету — В. З.) сподвижник Симона Петлюри, колишній командир Осадного Корпусу Січових Стрільців у Києві полковник Євген Коновалець... Слідом за Андрухом на допомогу УВОСС та ЦУПКОМ’ові послали ще двох офіцерів”.

Карін втерся в довір’я керівника підпільної організації в Єлисаветграді „Народня Помста”, отамана Миколи Новицького (?), колишнього старшини армії УНР, щоб через нього викрити всю підпільну сітку на Єлисаветградщині. Не мавши досвіду боротьби з большевицькою агентурою, Новицький перейнявся до Каріна-Черненка таким довір’ям, що вислав його як зв’язкового до Львова, на Підзамча, де містився генеральний повстанський штаб, очолений генерал-хорунжим Юрком Тютюнником.

Перехід через кордон до Польщі не зв’язаний був з великими труднощами. Тяжче було дістатися до самого Юрка Тютюнника. Але Карінові й тут пощастило.

У розмові з Ю. Тютюнником Карін, додержуючись даних йому в ГПУ інструкцій, переконував генерала, що загальне повстання на Україні не матиме виглядів на успіх, бо, мовляв, селянство вже сприймає советську владу, як „свою”, а ім’я Петлюри, який уклав союз з Польщею і „зрадивши Україну”, з поляками ходив походом на Київ, — „утратило в українському народі всяку популярність”. Це, — пише Карін, — очевидно, було дуже ризиковне ствердження, бо в повстанському штабі всі були переконані, що досить одного сильного удара іззовні — і советська влада розлетиться.

Тож, вислухавши Каріна-Черненка, Юрко Тютюнник рвучко підвівся з крісла, підійшов до великої мапи України і заявив:

— „Піднімемо народ на повстання! Піднімемо! Запалимо Україну з трьох боків: Гулий — з-за Дністра, Сидорянський — з-за Збруча, а ми — з Волині! Народ побачить розгорнутий стяг УНР, наших козаків в українській уніформі, добре озброєних, запалених на смертельну боротьбу з ворогом”.

*) Сергій Карін, Час розплати, документальна повість, в-во „Молодь”, стор. 150, Київ, 1969 р.

„Благословіть, пане генерале, вирушати додому? — спитав Черненко.

„Вертайтесь з Богом. А Новицькому передайте: хай чекає сигналу”.

I з цим рішенням начальника генерального штабу повернувся Карін-Черненко до своїх зверхників в ГПУ.

Документальність повісті С. Каріна підтверджують деякі факти. Ось так, на Підзамчі зустрів він зв'язкову з України, учительку з с. Глодосів, „петлюрівської бази”, як пише він, яка розпитувала, чи не бачив хто з емігрантів Мелешка з цього села, учасника визвольної боротьби (тепер знаного українського письменника — В. З.). Щоправда, прізвище цієї вчительки Карін навмисне чи ненавмисне дещо перекрутів.

Якщо це відповідає правді, Карінові в повстанському штабі розповіли про вже підготовлений перехід через кордон загону В. Нельговського і передали деякі „зв'язки” в Україні, зокрема „явку” у священика в селі М., отця Григорія, до якого він мав явитися з прошкоюю починти євангелію. Звичайно, і священика, і „явки” негайно по його переході на Україну злівідовано.

Загін Нельговського чисельністю коло 60 воїків, — пише Карін, — був тільки передовою ланкою того „ядра регулярної армії”, яке підготував Тютюнник. Все ядро складалося з трьох груп — Волинської, Подільської і Басарбівської, що нараховували разом 2000 козаків. Головною була Волинська група — 900 козаків, якою командували Ю. Тютюнник і начальник штабу полковник Отмарштайн.

Ця трагічна історія із спробою підняти на Україні загальне повстання в 1921 році досить широко наслідлена в численних спогадах її учасників. Карін цитує уривок із книжки одного з учасників походу Тютюнника, інженера В. Яновського, надрукованої п. н. „Базар” у Каліші в 1932 році (кн. 2, стор. 92-93):

„Підготова до повстання закінчилася 1 вересня 1921 р. Співробітники повстанського штабу хвилюються з приводу незрозумілої поведінки ген. Тютюнника, який відкладає з невідомих причин початок повстання. Я дістаю розпорядження відвезти до Варшави листа Борисові Савінкову... Поцікавившись, чому ми так за-

пізнилися, Савінков дав пачку карт України і листа до ген. Тютюнника, ознайомивши мене на всякий випадок з його змістом, який зводився до того, що в нього все вже підготоване і одночасно з нашим виступом його частини теж виступлять на Білорусь і на Полісся...”

Дивний зв'язок нав'язав начальник українського повстанського штабу Тютюнник з керівником білогвардійської організації „Союз захищеної отечества и свободы” Борисом Савінковим...

Карін твердить, що з цим пляном були ознайомлені представники розвідок країн Антанти, які переконували Тютюнника, що при сприятливому розвиткові подій ці країни, а зокрема Франція, подадуть йому збройну допомогу. Вони потайки ніби запевняли Тютюнника, що, знищивши большевизм на Україні, Тютюнник може проголосити себе воєнним диктатором, бо Петлюра „скомпромітований” і для українського народу його „фігура одіозна”... Отож, одночасно з урядом в Тарнові на чолі з Головним Отаманом С. Петлюрою нібито формувався новий уряд генерала Юрка Тютюнника...

Скільки в цьому всьому правди?

Як відомо, зорганізована генеральним повстанським штабом військова виправа закінчилася поразкою, бо большевики своєчасно підготовилися її зустріти. Подільська група Палія-Сидорянського перейшла кордон України вночі проти 28 жовтня. Проти цієї групи кинуто цілий корпус „червоних козаків” В. Примакова. По 10-денних боях її розгромлено. Група Тютюнника прорвалась на Україну вночі проти 5 листопада. Із загоном Нельговського вона не з'єдналась, бо він уже був знищений. Тоді Юрко Тютюнник вирішив захопити Коростень. „Для української повстанської армії, — писав згаданий вище інж. Яновський, — це був пункт великого стратегічного і політичного значення. Коростень — залізничний вузол. Захоплення його громом відізвалося б на всьому Правобережжі. Радіостанція, телеграф, телефон — усе це дало б змогу оповістити всіх про початок загального повстання”. Групу Тютюнника розбили дивізії Г. Котовського. Трагедія Базару і її геройчних учасників загальновідома. „Частина командного складу, — писав 27 листопада в київській „Пролетарській Правді” Котовський, — бачачи свою загибел, застрелилась і підірвала

себе бомбами. Сам же Тютюнник із своїми соратниками втік . . .”

„У штабних документах Тютюнника, — пише Карін, — знайдено схему дисльокації петлюрівських підпільних організацій на Україні, список резидентів повстанського штабу і відомості про агентурну сітку”. Всіх їх, а зокрема організацію „Народня Помста” отамана Новицького на Єлисаветградщині тоді ж, наприкінці 1921 і на початку 1922 року органи ВУЧК порозстрілювали.

Роля Каріна в цій операції закінчилася. „Портфель” з мідною табличкою він одержав і міг приступити до дальшої провокаційної діяльності. Але Юрко Тютюнник, що нібито претендував на ролю українського воєнного диктатора, діяв у різних ролях ще до 1928 року.

Все ще як начальник повстанського штабу Тютюнник вирішив у 1923 році особисто побувати на Україні, щоб проінструктувати відновлені підпільні центри — Вишчу Військову Раду і Козачу Раду. Перейшовши Збруч, він відразу ж опинився в руках чекістів. Скільки в цьому правди?

Вже працюючи в центральному апараті ГПУ в Харкові, С. Черненко-Карін відвідував кілька разів Тютюнника в тюремній камері, де переходив він дивну метаморфозу, „каючись” за свої гріхи супроти України і совєтської влади. А незабаром після того звернувся він з покаянним листом до Президії ВЦВК. І його „амнестували”.

„Кілька років, — пише Карін, — Тютюнник працював чесно, допомагаючи роботі ЧК”. Був він редактором в Одеській студії Фотокіноуправління, в одному з тодішніх антипетлюрівських пропагандивних фільмів грав, як актор, самого себе, генерала Юрка Тютюнника, написав брошуро, в якій обкідав болотом українську визвольну боротьбу і себе самого як її учасника. В 1928 році Юрка Тютюнника розстріляли, коли в ГПУ вирішили, що користі з нього вже не буде ніякої. Карін, оправдуючи цей розстріл, пише, що „Тютюнник знову активно взявся до організації нового націоналістичного підпілля, але був вчасно викритий і зазнав заслуженої карі”. Чи одержить Карін за цю брехню ще один „портфель”?

При таких самих обставинах, перейшовши кордон Білорусі для інструктування повстан-

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Дорогі Друзі!

Пересилаємо Вам „Привітання, проголошення та постанови 1-го Загального З'їзду Міжсередкової Дружини Суспільників СУМА „Сибірські Вовки” і просимо вмістити хоч уривки з цих документів.

У „Нових Напрямах” — місячнику, що його видає Українська Студентська Громада в Нью Йорку, Роман Купчинський в статті „До тих, що стоять на сторожі — Відкритий лист до п. М. Чировського”, закидає на адресу „Вісника”, що немає в ньому молодих дописувачів і що молодь взагалі не заступає ідейних зasad Українського Визвольного Фронту. Наша Дружина є живим запереченням цього закиду.

З сумівським і вовчим привітом,

Мирон Куляс
Великий Вовк-Командант

Олесь Черенів
Вовча Лапа-Писар

КОМУНИКАТ

10, 11 і 12-го квітня, 1970 р. в Чікаго відбувся 1-й Загальний З'їзд Міжсередкової Дружини Суспільників СУМА „Сибірські Вовки”. З'їзд відбувся у першу річницю існування Дружини і напередодні першої річниці затвердження Дружини Головною Управою СУМА. З'їзд присвячений був славній пам'яті ген.-хор. Романа Шухевича - Тараса Чупринки, Головного Командира УПА, Провідника ОУН на Рідних Землях, Генерального Секретаря та Секретаря Військових Справ УГВР і Патрона Дружини. Він проходив під кличем „Чупринка проти Леніна”.

Прибули вовки, охотники на кандидатів та гости з різних теренів Америки.

10-го квітня відбулася товариська зустріч вовків з охотниками на кандидатів, а 11-го квітня охотники відвідали українські школи, українські церкви та громадські domi.

Програма нарад: 1. Відкриття; 2. Вибір Президії; 3. Прийняття програми нарад; 4. Слово Головного Дорадника; 5. Звіти уступаючої Команди; 6. Звіти Контрольної комісії; 7. Дискусія над звітами; 8. Уділення або-

ців, опинився в руках чекістів і Борис Савінков. У Москві він також „каявся”. Але помер тоді ж таки, ніби викинувшись із вікна четвертого поверху тюремного будинку.

Юрка Тютюнника не слід плутати із героєм Українських Визвольних Змагань, генералом Василем Тютюнником, командувачем Наддніпрянської Армії УНР в 1919 році, що помер у Рівному на розрив серця. Близьку написаний спогад про генерала Василя Тютюнника можна прочитати в 2-му томі „Книги спостережень” Евгена Маланюка.

В. Золоторіг

люторії; 9. Вибір нової Команди; 10. Дискусія над внутрішнім правильником; 11. Плян праці; 12. Різне; 13. Прийняття привітань, проголошень та постанов; 14. Закриття. Окремою церемонією прийнято охочників в кандидати.

Нову Команду вибрано в складі: Куліас Мирон — Великий Вовк, Голяш Роман — Пів Вовк, Черень Олесь — Вовча Лала, Стрільчук Олесь — Вовча Паща, Керичинський Лев — Вовча Тічня.

Привітання, проголошення та постанови ухвалено одноголосно.

За Президію:

Олесь Черень в. р.
Предсідник

Лев Керичинський в. р.
Секретар

З ПРОГОЛОШЕНЬ

Ми, дійсні члени Міжсередкової Дружини Суспільніків СУМА „Сибірські Вовки” святочно заявляємо, що

- Для нас Український Визвольний Рух є тим найбільш активним виявом боротьби за привернення Україні державної самостійності і соборності, який рівною обстоює право кожного народу на власну державність, згідно з кличем „Свобода Народам! Свобода Людині!”
- Московська червона імперія побудована на поневоленні і визиску інших народів, а України зокрема. Вона змагається за поневолення цілого світу, а не за інтернаціоналізм.
- Український народ пізнав московсько-большевицьку облуду й веде з нею боротьбу під кличем „Київ проти Москви!”
- Тарас Чупринка найвиразніше репрезентує українську визвольну боротьбу в противагу до Леніна, який є символом московської тиранії і гноблення. І тому проголошусмо цей, 1970-ий рік роком „Чупринки проти Леніна!”
- Нам, молодим, лежить на серці добро нашої рідної Української Церкви. Непорозуміння в лоні Української Католицької Церкви наповнюють наші серця турботою. Тільки в повній одності можемо осягнути наші цілі.
- Наша Церква має властивий їй український характер і тому адміністраційно й організаційно повинна бути самовирішальною згідно з Берестейською Унією.
- Наша Церква є Апостольською Церквою св. Андрея Первозваного з окремим українським обрядом і віддавна заслужила на Патріархальний устрій. Це підтверджують постанови Вселенського Собору Ватиканського II.
- Українські Православні Церкви повинні докладати всіх зусиль для повного об'єднання та завершення їхнім Патріархатом.
- В Україні йде посилена русифікація нашого народу. Виступи наших земляків в Україні в обороні прав українського народу дають нам запоруку, що дух Петлюри, Коновалця, Бандери і Чупринки панує там далі. Тільки при повній організованості в

ДУМКИ І РОЗМИСЛИ

Чому зміновіховство і радянофільство?

Один із моїх знайомих сказав мені, що частина української інтелігенції, а також молоді виявляє зміновіховські тенденції. Свою думку він базував на тому, що після доповіді А. Білинського у Філадельфії були рясні оплески, а коли опонент доповідача заперечував його капітулянтські тези, то оплески були дуже ріденькі.

Заходить питання: чому серед наших людей подекуди приймаються погляди, ворожі визвольній справі? — Тому, що час і віддаль від України, в якій нічого не змінилося на краще, навпаки — погіршилося, загоїли рані, що їх колись цим людям завдав ворог, і притмарили у них розуміння дійсних відносин в Україні. А до того невпинна ворожа пропаганда, яка у хитких осіб має не абиякий вплив на зміну поглядів.

Якщо взяти ще до уваги, що інтелігентна людина скоріше акліматизується в чужому середовищі (а що вже й казати про рожену тут молодь), то побачимо, що капітулянтські настрої, бажання „співжити” з ворогом, вести з ним „культобмін” покриваються з політичними напрямними західнього світу у відношенні до Москви, окупанта нашої Батьківщини.

Пресу, телевізію, радіо, які в ЗСА перейняті промосковським духом, скоріше розуміє інтелігентна людина, і на протязі років ці засоби комунікації витискають тавро на її душі і в її умі. Ще гірше з нашими людьми, які занехаяли читання української преси. Щождо молоді, то во-

---

ділянках релігійній, політичній, суспільно-громадській, студентській, молодечій, науковій і культурній зможемо з еміграції подавати належну поміч Воюючій Україні. Закликамо своїх ровесників до наполегливих студій та праці на полі науки. Кличемо молодь бути собою, не шукати правди на чужому полі, шанувати свої рідні передання, а головно мову.

— Зобов'язуємося працювати в ім'я Бога і України на хвалу Спілки Української Молоді і завжди честь України боронити!

Чікаго, 11 квітня Р. Б. 1970,
у першу річницю заснування Дружини.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ФЛОСОФІЯ

(Закінчення зі стор. 8-ої)

в) Цілком подібно з мистецтвом. Болшевицька теорія заперечує допускальність мистецтва для мистецтва, накидає тематизм і виразно голосить, що мистецтво, як і все інше, повинно бути знаряддям класової боротьби. Отже, та-кож і мистецтво зведене в большевизмі до ролі чисто природничої функції, воно не є чистим мистецтвом і не має нічого спільного з західними естетичними ідеалами. І тут знову є можливим, що практика большевизму подекуди від-бігає від теорії, але теорія є саме така.

г) Врешті стосунок большевиків до релігії є найяскравішим протиєнством сучасної західної концепції. В Європі й Америці існує май-же загальне переконання, що релігія є відруб-ною сферою безумовних, абсолютних варто-стей, які можна різно розуміти і сприймати, але які становлять істотну складову частину куль-тури, і як такі заслуговують на плекання. Ко-ли точаться спори між визнавцями різних напрямків, то вони засновуються на відмінних охопленнях релігії й її ролі, — але сама заса-да, що релігійна сфера існує і становить важ-ливу ділянку, належить до істотних складни-ків західної культури.

Реасумуючи, можемо ствердити, що, відки-нувши існування понадприродного світу і мож-ливості його пізнання, — большевицька філо-софія стосує цю зasadу і витягає висновки, що є прямим запереченням підстав західної куль-тури: не визнає ані одної ділянки чистих варто-стей, зводячи всі до природничо-ужиточних суспільних функцій.

3. Також стосунок до людської особи і її прав у большевизмі зовсім відмінний, ніж на Заході.

Передусім, на ґрунті большевицької філо-софії людина є не особою, а тільки індивідом, ча-стиною і знаряддям класи, чи пак суспільства.

Характеристичною рисою особи є саме факт, що вона посідає автономію під оглядом цілі й діяння. Ми вже бачили, що людина не може мати, згідно з большевицькою філо-софією, по-заприродної цілі, бо таких цілей взагалі немає. Немає також мови про автономію цілей навіть природних, ані про автономію діяння людини, впovні здетермінованої суспільством, згідно з соціологізмом большевиків. Щобільше, індиві-

дуальна людина є засобом длясягнення су-спільних цілей. Ця теза виразно зформульова-на самим Леніним, цитованим як авторитет в обговорюваному нами „Філософічному словни-ку”, в розділі про гуманізм: „В соціалістично-му суспільстві — найціннішим і найбільш вирі-шальним капіталом, з усіх цінних капіталів, які посідаємо в світі, є людина, кадри” (С 96).

Це ляпідарне окреслення досконало схоп-лює поставу большевиків супроти людини, ви-яснюючи водночас, що прихильники цієї сис-теми називають „гуманізмом”: це — погляд, згідно з яким людина є найціннішим капіталом від усіх інших капіталів. Згідно зі своєю тео-рією еволюції, большевики могли б обороняти навіть відступ, який існує між людиною і тва-риною — з уваги на те, що в розвитку між од-ною і другою виступає „скок” — і голосити, що з усіх видів буття найвищим є людина. Але тут ідеться тільки про різницю ступнія, не істоти, при чому людина залишається „капіталом”, знаряддям суспільства, і вона не є ціллю. Тією ціллю мусить бути на ґрунті большевицької доктрини розвій суспільства, себто, в останній аналізі, розвій матерії, найвищим проявом якої є суспільство.

Не важко ствердити, що ця антиперсоналіс-тична поставка большевицької філософії похо-дить із двох джерел: не тільки з матеріалізму, що відбирає людині характер особи, — але та-кож із гегеліанства, що підпорядковує цілкови-то людину „предметному духові” й „абсолют-ному”, себто суспільству. Але, не зважаючи на те, як представляється історичне походження доктрини й яка б не була советська практика, большевицька філософія не тільки де факто голосить, що людина є знаряддям класи, але й мусить цю тезу голосити згідно зі своїми за-садами.

4. Звідси большевицька філософія не допус-кає до визнання засад т. зв. європейсько-аме-риканської демократії, що спирається на обго-ворених вище залеженноях, зокрема на пошануванні людської особи. Доки суспільство не є ще достатньо виховане, повинна панувати дикта-тура пролетаріату. (С/1955 — 118 = С/1963 — 131). Наука є знаряддям побудови комунізму; вона не може бути вільною, але мусить досто-совуватися до обговорюваних в тій праці „Слов-ника” і „Короткої історії” (С/1955 — 314 =

С/1963 — 296). Право не може бути об'єктивне, але повинно становити знаряддя революційної боротьби (С/1955 — 383 = С/1963 — 356). Демократія є рівністю не для всіх, але тільки для пролетарів, що більше тільки для свідомих пролетарів (С/1955 — 107 = С/1963 — 119). Мистецтво, як ми бачили, має обов'язок зображувати „героїчну боротьбу” цього ж пролетаріату, і не вільно йому займатися нічим іншим (С/1955 — 444 = С/1963 — 422). Врешті не може бути на ґрунті большевицької доктрини мови про свободу сумління, бо „моральним і правим є все, що веде до знищення старого світу” (С/1955 — 300 = С/1963 — 281), отже між іншими і — релігії.

Вище наведені твердження не тільки виникають логічно з цілості большевицької філософії, але знаходять також виразне зформульовання в словах самого Леніна: . . . , свободу є ошуканством, коли вона входить у конфлікти з інтересами визволення праці з ярма капіталу. Свобода зборів для капіталістів була б найбільшим злочином супроти працюючих: вона означала б свободу зборів на користь контрреволюціонерів . . . Також рівність є ошуканством, коли входить в колізію з інтересами свободи праці . . . Рівність у значенні скасування кляс є нашою ціллю . . . Треба знищити різниці між клясою робітників і клясою селян . . . Але поки ця різниця існує, не можемо говорити про рівність”. (Ленін: „О нашій революції”).

Ми згадали вище, що диктатура пролетаріату має панувати, згідно з твердженням большевиків, до того часу, поки суспільство не буде достатньо виховане. По осягненні цього стану повинні зникати кляси, їх боротьба, держава, а з нею всякий примус і т. п. Отже, можна поставити собі питання: чи заперечення демократичних засад не є тільки перехідне, і чи большевицьким ідеалом не є, не зважаючи на все, — демократія типу, наближеного до європейсько-американської. Але на це питання легко відповісти, вказуючи на „незмінне” заложення большевицької філософії. Може бути, що большевики в практиці дійсно змагають до такого стану, але коли навіть так є, то це дістється всупереч їх заложенням.

Розглядаючи большевицьку філософію, ми бачили, що розвитком матерії, отже й суспільства, править діялектичний закон поступу шля-

хом боротьби. Ми ствердили, що матеріальні умови життя окреслюють зміст всякої ідеології, отже науки, мистецтва, етики, політики, релігії. Ми сконстатували підпорядкованість людини суспільству не тільки для політичних цілей, але згідно з підставовими засадами большевицької філософії, яка не визнає понадприродного світу, заперечує існування духа і є крайнію детерміністичною, — отже, не може вводити поняття особи, ані погоджуватися на автономію і пошану для людини. Немає, отже, зі становища заложень тієї філософії, логічної можливості зреалізування демократичних ідеалів: навіть коли б постало безклясове суспільство, мусить далі йти якась боротьба, закони якої будуть і надалі детермінувати зміст людської психіки, — а людина мусить, згідно з системою, і далі вважатися знаряддям суспільства, без власної цілі, без власних прав і автономії.

Щобільше, видається, що ціллю советського виховання є власне осягнення стану, в якому громадянин визбулися б буржуазних демократичних ідеалів і добровільно прийняли роль „найціннішого капіталу”, чи пак найліпшого знаряддя суспільства.

В популярних дискусіях, ведених між не-філософами, можна зустріти погляд, згідно з яким ідеали большевиків є шляhetні, але засоби, якими вони намагаються ті ідеали здійснити, нелюдські. Наши міркування становлять достатню підставу для твердження, що це — наскрізь хибний погляд: які не були б большевицькі методи, большевицькі ідеали не мають нічого спільногого з тим, що ми звикли називати шляhetним і гарним. Больщевицька філософія — пряме заперечення культурних ідеалів Західу.

Таким чином відповідь на третє запитання, що стосується вартості тієї філософії, мусить бути теж заперечлива.

(Далі буде)

ЧИТАЧУ! ПОНОВИ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА” НА 1970 РІК, ПРИЄДНАЙ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

ЧИ ПЕРЕКОНАЮТЬ ЦІ ВІДПОВІДІ?

Редакція „Канадійського Фармера” звернулась у письмовій формі до письменника-неповоротця Анатоля Кузнецова, який називає себе „на половину українцем”, з кількома запитаннями.

На запитання „Чи можемо ми на еміграції надіятися на „кадри комуністичної партії та комсомолу”, на які роблять ставку українські партії, як, наприклад, УРДП”, А. Кузнцев відповів: „Ні в якому разі. Це все одно, що за минулих років хтось би надіявся на кадри Гестапо Адольфа Гітлера”.

Редакція „Канадійського Фармера” запитала А. Кузнцева: „Частина нашої еміграції заходилась була зустрічаться з посланцями советського режиму, вважаючи, що їх розмови посланці донесуть українському народові на Батьківщині. Чи таке припущення можливе?” На це питання А. Кузнцев відповів:

„Не покладайте надій на тих „посланців”. Половина з них — посланці КГБ, а решта — затуркані й залякані папуги, які будно повторюють те, що їм наказано. В позитивному випадку вони можуть сумно поглядати та мовчати. За кордон із Советського Союзу випускають людину, лише стократ перевіривши її з усіх боків. І найголовніше: людину посилається лише в тому — і тільки в тому! — випадку, коли доведено, що її перебування за кордоном іде на користь советському режимові. Люди, яких посилають на Захід, не є представниками народу, але представниками влади, вірними її слугами, і, як правило, найбільше, що вони привозять на Україну — то повні баражла валізи”.

Чи переконають ці відповіді наших зустрічальників-реалітетників?

З МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ

ВИСТАВКА КАРТИН А. ВІРСТИ

У приміщенні Соціального Центру французького університету в Монреалі, в Канаді, відкрито 6 травня ц. р. виставку картин видатного українського мистця А. Вірсти. Уродженець зеленої Буковини, А. Вірста живе й працює в Парижі і, очевидно, це відповідно настроює відвідувача виставки.

Гість з Парижу — це позначка особливої категорії, що включає в собі тонкоці смаку і мистецьку культуру в першу чергу, бож Париж, мабуть, і досі залишається осередком мистецького руху. Очевидно, що вказати пальцем на малі метрополь сучасного мистецького авангарду заледве чи можливо, але це — окрема тема.

Виставка приміщена в гарній, соняшній галерії і охоплює найновіший творчий доробок мистця.

Загальний характер картин не легко назвати якимсь одним сухим, синтетичним поняттям. Картини кабінетних форматів запрошуєть до літературно-мистецьких симпозіумів, до марень про музичні концерти, до лек-

тури інтимно-сальонової. Багнетесь розгорнути напарфумований томик поезій якогось Кокто і мило загубитися в пахощах барвної гри.

Але тут і там приковує зір щось сухо-скелетне, якісне варіації інших розмірів, зачерпнуті ніби з іншого материка, начебто з якоїсь геологічної мрії. Можливо, що це спроби прорватися в нові творчі пригоди, у нову мистецьку проблематику.

Без сумніву, мистецька палітра А. Вірсти перекликається з різними ізмами, особливо з поімпресіонізмом, тільки в ній наявніша дематеріалізація хемічного елементу і, хоч вона обарвлена, висловлюючися загальніково, різними асоціативними навіяннями, в основному все таки оригінальна і доволі різноманітна.

А втім, під тонким аналітичним мікроскопом упертий дослідник малярської техніки (тут то вже техніка) натрапить може й на несподівано оригінальні технічні засоби, дуже дискретні і майже знеосіблені стилістично. Відносно дискретності, на нашу думку, це чи не найпритаманніша прикмета мистецької особистості цього витонченого мистця-естета.

Виставку влаштував місцевий Літературно-Мистецький клуб.

В. Гаврилюк

ВИЗНАЧНИЙ ТАЛАНТ

(У 50-річчя з дня народження Ганни Черінь)

1970 року сповнилось 50 років з дня народження популярної серед української еміграції поетки Ганни Черінь. Одразу скажемо, що Ганна Черінь — це поетка визначного таланту. Складність та висока образівість її поетичної думки — характеристична прикмета її творчості.

Серця у людей з бетону.
Як тяжко мені одній!..
Здається — ось-ось потону
В мутнім океані днів.

Ці рядки з її давнього вірша „Сьогодні” не є виavом особистого песимізму, це — глибоке обвинувачення того часу, в якому ми живемо. „Мутний океан днів” людство переходило й переходить ось уже чверть сторіччя по другій світовій війні...

Тема Батьківщини, поневіряння українців на чужині була і є пекучою темою багатьох наших поетів. Але такої сили мистецького образу й такої глибини душевного почуття нам не доводилось зустрічати, як у Ганни Черінь в її вірші „Карі очі”:

А туга за рідним не гасне, пече...
Пливе чужиною ворожою...
Нічим тих замріяних карих очей
Тобі замінити не можу я...

Але Ганна Черінь не тільки поетка для дорослих, вона написала багато віршів для дітей, що так само вирізняються своєю глибокою оригінальністю. Поетка

довгі роки містить свої поезії на дитячій сторінці жіночого журналу „Наше Життя” і на сторінках „Веселки”. Ганна Черінь також автор численних гумористичних оповідань і віршів, друкованих в „Мітлі” і інших журналах.

Творчість Ганни Черінь заслуговує на те, щоб про неї написав широкий огляд котрийсь із наших літературознавців.

Петро Кізко

XXI ЗУСТРІЧ

XXI Зустріч українців Америки і Канади відбудеться в Детройті 4 і 5 липня. Зустріч проходитиме під гаслом „Україна живе, бореться і переможе” — у 20-річчя геройської смерти ген.-хор. Романа Шухевича - Чупринки. Запланована зустріч-конференція ОЖ ОЧСУ і ОЖ ЛВУ для обговорення організаційно - ділових питань.

В Українському Народному Домі відбудеться вечір, присвячений висвітленню військово-політичної діяльності ген. Романа Шухевича - Чупринки. У програмі цього вечора, крім доповідей, будуть спомини його сучасників, а також мистецькі виступи.

Маніфестаційна частина Здигу-Зустрічі відбудеться 5 липня на оселі „Київ”.

В ранніх годинах буде відправлене Богослужіння в пам'ять українського народу в новопосвяченій каплиці. Після обіду відбудеться дефіляда молоді і мистецька програма. Промовлятимуть репрезентанти ОУВФ обидвох країн, а також представники американського політичного світу. На головного промовця в українській мові запрошено проф. д-ра К. Савчука, відомого студентського і громадського діяча молодіжного покоління.

25 РОКІВ ТОМУ

З ОСТАННЬОЮ ПРОМОВИ ГЕТЬМАНА СКОРОПАДСЬКОГО

„... Те становище, що ми тепер його переживаємо, це лише сумний епізод у нашій історії. Для нас в цю хвилину дуже й дуже важливо це зрозуміти. Під тиском подій може статися, що між нами знайдуться люди, які будуть плакатися: „Все пропало!”... „Яка там може бути Україна!”... „Большевики всесильні!”... „Треба жити, а для цього треба нам принатуритися!”... Так, такі люди вже є, декого з них я вже зустрічав. Напевно дехто з них вже склав усе, що вказує на їх принадлежність до Гетьманського Руху. Хай такі люди з таким способом думання від нас відійдуть...

Хай нам буде тяжко. Хай, може, в критичний момент доведеться нам ховатися, але віра в нашу Ідею і порив для чину, для реалізації цієї Ідеї повинні в такі часи десятикратно енергією жити в наших серцях і при

кожній нагоді виявлятися в чині. Зрозумійте, що не тільки примирення з большевиками не може бути, але не може бути й відмови від дальшої боротьби проти них...”

(„Батьківщина”, Торонто, 29 квітня 1970 р.)

ВИСОКОШКОЛЬНІ ЛІТНІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА УВУ

Український Вільний Університет подає до відома студентським об'єднанням, що Високошкольні Літні Курси Українознавства відбудуться в Мюнхені від 13 липня до 1 серпня. Курси призначенні для студентів і студенток європейських та позаєвропейських шкіл, які хочуть поглибити свої знання про Україну. В програму курсів входитимуть виклади з історії та географії України, історії української літератури, мистецтва, державно-політичних, економіко-соціальних проблем та української філософії й педагогіки.

УВУ забезпечує усіх курсантів приміщенням. Оплата за курси 100 нім. марок, за утримання — 300 нім. марок. Зголосження надсилати на адресу:

Україніше Фрайе Універсітет,
8 Мюнхен 80 — Ляплясештрасе 24.

„ЦЕ є НАША КРАЇНА ТАКОЖ”

Професор історії університету Монтана, д-р Росс Тул, у своїй статті в „Інквасі” висловлює погляди „середньої генерації” американських інтелектуалів на студентські заворушення. „Я, — пише він, — маю 49 років. Мені забрало багато часу і праці, щоб я став тим, чим я тепер є. Я зростав у часах депресії. Я втратив чотири роки на війні і маю серцеву недугу. Я — батько семерих дітей. І мене обурюють всі ті гіппіси, їпіпси, мілітанті...”

Проф. Тул заявляє, що він „має задосить” тотальної ірраціональності „бунтів” на кампусах, їхніх бородатих візиторів з брудним волоссям і „дитячою”, але брутальною, наївною, але небезпечною тактикою.

„Я боюся, що в моєму власному домі з його ліберальною атмосферою, позбавленою стандартів, де дисциплінарні покарання заступалися подарунками й грішими, діти можуть вирости на гіппісів-їпіпісів.

„Настав час, — пише проф. Тул, — сказати „стап!” і поставити тих людей на їхні місця. Ми винні молодій генерації все, що старші генерації винні були молодшим — любов, охорону і респект, коли вони на це заслуговують. Але ми не винні їм наших душ і — понад усе — ми не винні їм імунітету проти наших або їхніх помилок.

Кожне покоління допускалося і буде допускатися помилок. Ми їх також допускалися. Але мое покоління зробило Америку найбагатшою в світі країною. Тепер ця країна докладає всіх зусиль, щоб розв'язати расові проблеми. Вона проголосила війну вбогості. Вона пере-

вела десегрегацію шкіл і зліквідувала страшну недугу — поліо. Вона переводить у себе найбільшу в історії людства соціальну і економічну революцію. Її сини перші ступили на Місяць...

Психологи, педагоги і священики кажуть, що молодь бунтується проти наших архаїчних звичаїв і нашої пестарілого моралі, нашого матеріалістичного підходу до життя, наших недотягнень у дипломатії, нашої нездатності в розв'язуванні расових проблем, нашої обмеженості як батьків, нашої сліпоти відносно недуг суспільства.

Суспільство існує тоді, коли воно міцно зв'язане численними нитками. 18-літній юнак не є просто собі продуктом його 18 років: він — продукт 3000 років розвитку людства. Протягом тих років закони встановлювано і змінювано, і страшні загрози звисали над людським родом, але ті загрози усувалися, точились несправедливі війни, і страждання були платою за прогрес.

Більшість нашої молоді — добра молодь. Меншість — недобра. І найгірше те, що ця меншість загрожує опанувати і тиранізувати більшість...

Нам потрібні не поліційні рейди і не драконівські закони. Нам потрібна моральна сила. Сила вияснювати, що те, чого шукають молоді, шукаємо також і ми, але — не в наркотиках, не у грі з отрутою...

Університети не можуть функціонувати без правил і законів, і тому той, хто їх ламає, мусить високі школи залишити. Не можна дозволяти студентам вирішувати, що саме і де будуть вони вивчати. Не можна дозволяти окупувати університетські будинки „мілітантам”. В кожному університеті є місця, де студенти можуть збиратися, але не для бунту і низчення університетського майна. Виключення з університету — висока кара. Тож адміністрація мусить спокійно вияснювати, що виключення — неминучий наслідок ламання законів і насильства. Вияснювати і додержуватися законів...

Америка — це є наша країна також, — закінчує свою статтю проф. Росс Тул.

Проти культу червоного диявола

В НЮ ЙОРКУ

Понад тисяча осіб демонстрували в Нью Йорку 18 квітня біля будинку Об'єднаних Націй проти відзначування сторіччя з дня народження Леніна. Демонстрацію влаштували Організації Українського Визвольного Фронту.

Жахливу історію комуністично-московської системи можна було вчитати на транспарентах, що їх носили демонстранти: „Ленінізм — червоний фашизм”, „Ленін знищив свободу”, „Ленін — кривавий злочинець”, „Ленін — засновник поліційної системи”... Студенти Богдан Покора і Петро Олещук пробували бути роздавати летючки в будинку ОН, але їм це рішуче заборонено.

Серед демонстрантів було багато відомих громадян: проф. Іван Вовчук, мігр Іван Винник, голова УНСоюзу Йосиф Лисогір, д-р Степан Галамай та ін. До демонстрантів промовляли проф. І. Вовчук, адв. Михайло Шізнак, д-р Іван Дочефф, президент Американських Приятелів АВН, та секретар цієї організації Чарле Андріянкі. Промовці представляють д-р В. Савчак.

Фрагменти демонстрації показувано на телевізії.

В БОФФАЛО

З ініціативи Українського Визвольного Фронту та з участю студентської громади і Відділу УККА 18 квітня відбулося в Біффало в українському домі „Дніпро” протестаційне віче „В обороні гуманізму”. Його метою було вияснити фальшиве советське твердження, що Ленін був „гуманістом”.

Присутні вислухали доповіді проф. Зенона Сагана і д-ра Нестора Процика. На вічі, яким провадив голова місцевого Осередку СУМА Михайло Лисак, схвалено відповідні резолюції. Віче закінчено відспіванням „Не пора, не пора...”

22 квітня, в день народження Леніна, члени Українського Визвольного Фронту розповсюджували летючки при входах до City Hall, будинку повітової адміністрації, міського суду, федеральної адміністрації. Летючок роздано приблизно 10.000.

Того ж самого дня члени студентської громади роздавали летючки професорам і студентам. Крім летючок Ігор Матух вручив брошуру проф. Івана Вовчука „Ін діфенс ов юменіти”, видання АВН, президентові університету та його заступникам. Летючки і брошурі викликали серед лівонаставлених студентів палкі дискусії.

Місцева радіостанція перевела інтерв'ю з д-ром Нестором Проциком, д-ром О'Конором і д-ром А. Дякуном на тему: Чи Ленін був гуманістом?

У ВАШИНГТОНІ

22-го квітня о 4-ій год. біля будинку советської амбасади у Вашингтоні почалася організована ОУВФ і Відділом ПАВНА, з участю представників американських організацій і етнічних груп демонстрація проти відзначування роковин найдавнішого народовбивця Леніна.

Демонстрація тривала до 6.30 вечера. Роздано 2.000 летючок ПАВНА. Прохожі читали написи на транспарентах: „Ленін — злочинець”, „Ленінізм — це червоний фашизм і неволя”, „Ленін — ворог релігії”, „Ленін — засновник поліційної імперії”, „Ленін в ОН — ганьба!” Український синьо-жовтий прапор колов очі членів советської амбасади, що приглядалися демонстрації.

Того самого дня ввечері советська амбасада відзначала річницю народження Леніна. Будинок амбасади був щільно оточений поліцією.

В КЛІВЛЕНДІ

У зв'язку із 100-літтям з дня народження Леніна українці Клівленду на Громадському Вічі 3 травня засудили всякі спроби й намагання лівих елементів у вільному світі вибілювати злочини архітекта тюрем народів, що їй на ім'я ССР. Доповідь на тему „Ленін — геніальний злочинець” виголосила голова Головної Управи Об'єднання Жінок ОЧСУ Уляна Целевич.

Зборами проводив голова 3-го Відділу ООЧСУ Миррослав Гейніш, секретарем Олександер Блашків. Учасники Віча прийняли резолюції, що їх відчитав член Управи Відділу ООЧСУ й довголітній керівник радіомовлення Українського Визвольного Франту в Клівленді Ст. Зорій.

З форуму цього віча вислано телеграму секретареві Об'єднаних Націй У Тантові, в якій засуджено „святкування”, що їх проводило ЮНЕСКО в сторіччя Леніна. До ЮНЕСКО вислано окремого листа.

28-ГОДИННА ДЕМОНСТРАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПРОТИ ЛЕНІНСЬКОГО „ГУМАНІЗМУ”

Понад два десятки студентів, членів Української Студентської Громади в Ньюарку, Н. Дж., відбули в Нью Йорку 28-годинну безперервну демонстрацію перед будинком Організації Об'єднаних Націй на знак протесту проти святкувань століття народин Леніна.

Демонстранти розпочали протестаційну акцію в середу 22 квітня о 6-ї год. вечора, а закінчили її о 10-ї год. вечора в четвер 23-го квітня. В середу і в четвер увечері число демонстрантів, виключно молоді з околиць метрополітального Нью Йорку, збільшилось до двох сотень з приїздом автобусів і автомобілів, заповнених студентами.

В середу демонстранти, роздаючи летючки, з численними антикомуністичними транспарентами пройшли походом під советську місію на 67-ій вулиці і там продовжували демонстрацію саме в той час, коли до будинку місії з'їздилися гості на прийняття з нагоди 100-річчя Леніна. Репортери ньюйоркських радіовід і телевізійних станцій слідкували за демонстрантами і опісля передали звідомлення через радіо і телевізію. Після закінчення демонстрації під будинком місії, студенти перешли під будинок ОН і там перебули до 10-ої год. вечора в четвер.

Ініціаторами демонстрації були Юрко Чировський і Михайло Козюпа, а з ними відбули протест-, „вігілію”: Аня Корнявка, Оленка Тилко, Леся Вовк, Нуся Пащак, Нестор Голинський, Левко Чировський, Юрко Величковський, Богдан Дзіман, Петро Олещук, Олег Патковський, Юрко Богацький, Ігор Корнявка, Петро Проциук, Аскольд Лозинський, Богдан Футала, Роман Семенюк, Осип Кормило, Юрко Гнатів і Олександер Яворський. До них долучився ще Анджело Туртурро, студент-американець італійського походження.

Пластові сердаки на дівчатах та сумівські однострої на хлопцях притягали увагу прохожих, серед них службовців ОН. Українська пісня лунала з уст студентів, що маршували перед будинком ОН із засвіченими свічками.

ДОПОВІДЬ ПРОФ. І. ВОВЧУКА НА ПРОТЕСТАЦІЙНИХ ЗБОРАХ В ГАРТФОРДІ

Ідуучи за покликом Головної Управи ООЧСУ, Гартфордська громада прилучилася до всеукраїнської акції і вислава свій протест до Об'єднаних Націй, які 22-го квітня відзначали 100-річчя народин „великого гуманіста” В. Леніна. Управа 5-го Відділу ООЧСУ запросила 5-го квітня виголосити доповідь знавця советських відносин проф. Івана Вовчука.

В аналізі ленінського етапу побудови соціалізму та московського імперіалізму прелігерент доказував, що злодіяння, які роблять нинішні керівники з Кремлем, є практичними висновками практики й теорії Леніна. Він вказав на провали в економіці та невідрядний політичний стан в советській імперії і дав оцінку боротьби, яка ведеться сьогодні в мурах Кремлю за владу, констатуючи при цьому, що царська Росія впала з ніяких інших причин, як загнивання верхівки.

Проф. І. Вовчук широко насвітлив ферменти і сили, які діють на окраїнах ССР, головно в Україні, де спротив інтелігенції набрав національного забарвлення. Це, очевидно, сказав доповідач, бачить Москва і мобілізує всі кадри партійного і поліційного апарату проти українського націоналізму. При тому вона докладає всіх зусиль, щоб зламати нашу еміграцію, висилаючи за кордон мільйони примірників отруйної літератури.

В останній частині доповіді проф. Вовчук, насвітливши наші акції в допомозі рідному краєві, сказав, що Україна Симоненка і Чорновола кличе нас співдіяти і підносити голос протесту сильніше, коли він під тиском ворога slabshaas tam.

По закінченні доповіді присутні ставили запити, на які одержали вичерпні відповіді. Після того схвалено резолюцію проти відзначення Комісією прав людини ОН і ЮНЕСКО 100-річчя нищівника релігії і творця тюрем народів В. Леніна. Цю саму резолюцію в перекладі на англійську мову вислано до секретаря Об'єднаних Націй У Танта.

І. К-н

3 ЖИТТЯ ВІДДІЛУ ОЖ ОЧСУ В ЙОНКЕРСІ

Відділ ОЖ ОЧСУ в Йонкерсі на чолі з Надією Кудрик має 42 членки. Завдяки гармонійній співпраці ми успішно вив'язуємося з усіх наших обов'язків.

Щоб придбати фонд до каси, ми влаштували минулого року розпродаж пасок і писанок під церквою св. Михаїла на латинську цвітну неділю. Тоді ж увечері відбувся „Культурний Ярмарок” у приміщені Дому

СУМА, де ми розіграли й розпродали невну кількість українських книжок.

В минулому році наш Відділ зайнявся церемонією спільног свячення, на якій Н. Кудрик виголосила коротку промову й привітала присутніх.

На XV З'їзд ОЧСУ, що відбувся в Нью Йорку 15-16 лютого м. р., ми вислали п'ять делегаток: Н. Кудрик, О. Женецику, М. Кульчицьку, С. Зварич, Н. Кравець. Також вислали ми делегаток на Конвенцію Антибельшевицького Бльоку Народів, на засідання Головної Управи ОЖ ОЧСУ, брали участь у Маніфестації, яка відбулася в Нью Йорку 13-го червня для відзначення 10-ої річниці проголошення Тижня Поневолених Націй.

У 40-річчя ОУН, яке відзначалось на Оселі СУМА в Еленвіллі, наші жінки допомагали на кухні і в ідалальні.

З гордістю треба згадати, що українська громада Іонкерсу піднялася великої справи: будови Народного Дому. 22-го червня м. р. відбулося посвячення наріжного каменя. Отець Р. Брида благословив почату будову, а пані Н. Кудрик прочитала листа від тоді вже тяжко хворого нашого пароха — о. Василя Клоса. Виступали з промовами канселор Віллем Шнайдер від Ситі Голлу Іонкерсу і Еміль Стрийський від місцевого Відділу ОЧСУ. В новому Домі знайде собі приміщення передусім наша молодь. Після церемонії посвячення запрошено присутніх на перекуску, яку приготували членки нашого Відділу.

Наши делегатки Н. Кудрик, О. Фугала і М. Кульчицька брали участь у Х Конгресі Американських Українців.

Пресова референтка
О. Женецика

АСТОРІЯ ВІДЗНАЧИЛА 20-РІЧЧЯ СМЕРТИ ГЕН. ТАРАСА ЧУПРИНКИ

10 травня ц. р. заходом Громадського Комітету відзначено в Асторії, в церковній зали 20-річчя з дня смерті Головного Командира УПА ген.-хор. Тараса Чупринки-Шухевича.

На сцену, прибрану національним та революційним

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ
І МІСЯЧНИК

„Шлях Перемоги”, „Гомін України” і „Визвольний Шлях”,

що, стоячи на позиціях українського революційного націоналізму, вносять у життя української еміграційної громади новий багатий зміст і скріплюють перший визвольний фронт, яким є нескорена, вільнолюбна Україна.

прапорами ОУН на тлі малинових котар з датами 1950-1970 вмаршували прапороносці, і сумівки та сумівці на команду булавного Ів. Вітюка віддали салют Командирів під звуки сурми. Декалог ОУН присутні вислухали стоячи. Марійка Прін виголосила рецитацію в по-клоні Т. Чупринки й зложила китицю квітів перед ю-го портретом. Дівочий хор „Жайворонки” Осередку СУМА з Нью Йорку під диригентурою інж. Р. Степаня-ка відспівав кілька пісень.

Академію відкрив мігр. Вол. Левенець, а ювілейну до-повідь виголосив проф. Ів. Вовчук, учасник Великого Збору УГВР та віце-президент УГВР, який мав наго-ду особисто пізнати Командира на тім Зборі.

Після доповіді і рецитації маршем „Синьої Дивізії” (слова й музика інж. Р. Степаняка) та відспіванням українського національного гімну закінчено святочну академію.

О. С.

НАША МОЛОДЬ АКТИВІЗУЄТЬСЯ

У редакційному слові шкільного журнала „Смоло-скіп”, що циклостильним друком виходить у Вінніпегу, з приємністю читаємо:

.... Українська молодь не є всі „гіппіс”, як деякотрі родичі думають. Навпаки, наші учні вживають свій „стюдент павер” на добро. Ми це, зокрема, бачили під час тижня 22-го січня цього року. У Вінніпегу учні української мови пописалися ще ліпше, ніж у поперед-ніх роках. У Сислер гайスクул відбуває традиційний „Український Тиждень”. У Монров школі студенти зібрали гроші для українців в Югославії, котрі потерпі-ли від землетрусу. В інших школах також відзначили тиждень 22-го січня. На запрошення Сислер гайスクул відбулася церемонія зі студентами різних шкіл під пам'ятником Тараса Шевченка.

Та й не лише молодь у публічних школах відзначила день 22-го січня: в Інституті Просвіти відбулася збірна церемонія СУМ, Пласт та МУНО. Це справді можна назвати „Українською Силою”.

Дивлячись на святкування „Українського Тижня”, можна було завважити, що молода генерація в Канаді набирає чимраз більше національної свідомості”.

Канадійська „Зозулька”

Студентський журналик „Зозулька”, що виходить в Оттаві, у Канаді, привертас до себе щораз більше уваги „старшої преси” — своїми оригіналь-ними, інколи контроверзійними, але завжди щи-рими й відважними матеріалами. Одним словом — „зозульки” ростуть! У 18-му числі цього молоде-чого журналу вміщено статті Б. Цмоця „1861 — 1970”, Ю. Даревича „20-ліття організації” — допо-відь, виголошена на банкеті Осередку ЛВУ в То-ронті, Б. Будного „Він не важкий, він мій брат”, Б. Цмоця „В єдності сила народу”, М. Заяця „Нова

машина — СУМ-70", П. Мельницького „Осиротіла Церква", Олега Романишина „За українську державу", кілька поезій, інформацій, оглядів, листів до редакції. Нижче передруковуємо із статті О. Романишина уривок, сповнений патріотизму, молодечого запалу і віри в сили українського народу.

Редакція

„... Треба собі пригадати, як об'єднував Україну Хмельницький. Він не сідав до столу з літераторами Киселем чи лейстровиками. Він брав гурт людей спільногого духа і з ними ішов на своє велике діло. А коли своїми чинами заблісляла та громада людей по всій Україні, тоді зголосилися до нього Биговський, Кричевський та інші. Тоді пішли за ним і маси народу. Хмельничани доконали об'єднання і скріплення нації ідеєю, твердо підпертою козацькими шаблями і гострими палями, — і перед так об'єднаною Україною захиталася Польща. Тільки такого об'єднання сьогодні українцям треба, бо об'єднання повинно і мусить бути. Але об'єднання людей одного духа, віри і твердих характерів.

Добір кращих духом і розумом вищих, які українським вогнем випалять з національного тіла боляк „пожондного русіна" та „малороса" і поведуть націю вперед. Цього вимагає наша доба. Нині нам треба об'єднуватися не біля бенкетових столів і на національних пікніках, а довкруги ідеї; нині мусить розрізнати український народ зерно від полови! Як це станеться, як націю поведуть твердо нові Байда, Хмельницький, Гонта, Мазепа, Петлюра, Коновалець, Шухевич, Бандера, — аж тоді буде Україна. Інакше її не буде. Тому бажаємо великого і величного, бо світ належав і належить гордим, упертим і твердим.

Ми мусимо бунтуватися проти адорації золотого тельця, а по-нашому „святого доляра" — такого популярного тепер у зматеріалізованому Заході. Мусимо бунтуватися проти матеріалізму, збочених вигід життя. Мусимо стати суверішими щодо наших звичаїв. Ідея і дух понад матерією хай визначають зміст нашого життя! Мусимо почати противматеріалістичну революцію духа, починаючи від себе самих, у своїх домах, серед свого оточення. Щоб українська ідея увінчалася переможним успіхом, а перемога винагородою за тяжкі зусилля цілих поколінь, щоб ми гідно, гордо, по-мужеському, а не

ДОКУМЕНТИ З ТОГО БОКУ

Як врятувати СССР?

Советський академік А. Сахаров, фізик В. Турчин і історик Р. Медведев вислали до ЦК КПСС і Президії Верховного Совету СССР розлогого листа, в якому пропонують різні заходи для збереження Советського Союзу. Цей лист, що нелегальною дорогою дістався на Захід, у численних відпісах кружляє в СССР. Передруковуємо його в уривках.

Редакція

.... Протягом останнього десятиріччя в народному господарстві нашої країни стали виявлятися загрозливі познаки розкладу і застою. Неухильно сповільнюються темпи росту національного прибутку. Зростає розрив між необхідним для нормального розвитку і реальним введенням нових продукційних потужностей. В наявності численні помилки у визначені технічної і економічної політики в промисловості й сільському господарстві, численні факти недопускальної тяганини при розв'язуванні нагальних проблем. В результаті резерви розвитку виробництва належно не використовуються, а технічний прогрес гостро сповільнюється. Внаслідок тих же причин безконтрольно і безкарно нищиться природні багатства країни: вирубаються ліси, забруднюються водоймища, затоплюються цінні сільськогосподарські землі. Загальновідоме хронічно-тяжке становище в сільському господарстві, особливо у тваринництві. Реальні прибутки населення в останніх роках майже не зростають, харчування, медична обслуга, побутова обслуга поліпшується дуже повільно і територіально нерівномірно. Зростає число дефіцитних товарів, виявляються виразні ознаки інфляції. Особливо тривожним для майбутнього країни є сповільнення в розвитку освіти. Трагічно зростає алькоголізм і починає заявляти про себе наркоманія. В багатьох районах країни систематично зростає злочинність, зокрема серед підлітків та молоді...

Не кращі справи і в ділянці наукових та технічних відкритий. І тут не видно зростання нашої ролі. Радше навпаки. Наприкінці 1950-их років наша країна була першою країною в світі, яка випустила „Спутник" і вислала людину в космос. Наприкінці 1960-их років ми втратили лідерство, і першими людьми, які ступили на Місяць, були американці...

У 1920-30-их роках капіталістичний світ переживав період кризи і депресії. Ми тоді нечуваними темпами

плачем — звеличали тих, які впали за нашу ідею без сліз і нарікань. Мусимо прийняти як дороговказ свого життя заповіт каменяра Франка: „Лупайте цю скалу! Нехай ні жар, ні холод не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, і голод, бо вам призначено скалу оцю розбити!"

творили промисловість. Тоді було піднесене гасло: до-гнати й перегнати Америку! І ми її справді доганяли протягом десятиліть. Потім становище змінилось. Почалася в світі друга промислова революція. І тепер, на початку 1970-их років, ми бачимо, що, так і не догнавши Америку, ми відстаемо від неї щораз більше. Позаекономічні примусові обмеження на обмін інформацією, обмеження інтелектуальної свободи та інші прояви антидемократичних перекручень соціалізму, що мали місце за Сталіна, у нас розглядають як якісь неминучі витрати процесу індустріалізації. Вважається, що вони не мали поважного впливу на економіку країни, хоч і мали найтяжчі наслідки в політичній і військовій ділянках для долі найширших верств населення і цілих національностей...

Не підлягає сумніву, що з початком другої промислової революції ці явища стали рішальним економічним фактором, стали основним гальмом у розвитку продукційних сил країни. Проблеми управління і організації не можуть бути розв'язані одною або кількома особами, що стоять при владі і „знають все”. Вони вимагають творчої участі мільйонів людей на всіх рівнях економічної системи. Вони вимагають широкого обміну інформацією і ідеями. В цьому різниця між сучасною економікою і економікою, скажімо, країн Стародавнього Сходу...

Переважна частина інтелігенції і молоді розуміє необхідність демократизації, розуміє необхідність обережності і поступовості в цій справі, але не може зрозуміти і виправдати акції, що мають явно антидемократичний характер. Як виправдати в'язнення в тюрях, таборах і психіатричних лікарнях осіб, хоч і опозиційних, але опозиція яких лежить у легальній ділянці, в сфері ідей і переконань. В ряді ж випадків ідеться не про якусь опозицію, а про прагнення до інформації, до сміливого і безстороннього обговорення суспільно-важливих питань. Не вільно в'язнити письменників за їхні твори. Годі зрозуміти й виправдати такі безглузді, найшкідливіші кроки, як виключення з Спілки Письменників найвизначнішого і найпопулярнішого радянського письменника, глибоко патріотичного і гуманного в усій своїй діяльності, як розгром редакції „Нового Миру”, що об'єднував довкола себе найбільш прогресивні сили марксистсько-ленінського соціалістичного напряму...

...Що ж чекає нашу країну, якщо не буде взято курс на демократизацію? Відставання від капіталістичних країн в ході другої промислової революції і поступове перетворення на другорядну провінціальну державу; зростання економічних труднощів; загострення відносин між партійно-урядовим апаратом і інтелігенцією; небезпека зривів управо і вліво; загострення національних проблем, бо в національних республіках рух за демократизацію, що йде знизу, неминуче прибрала націоналістичного характеру. Ця перспектива стає особливо загрозливою, якщо взяти під увагу наявність небезпеки від китайського тоталітарного націоналізму. Протиставиться цій небезпеці ми можемо, тільки збільшуючи або бодай зберігаючи наявний техніко-

економічний розрив між нашою країною і Китаєм, мно-жачи ряди своїх друзів в усьому світі, пропонуючи китайському народові альтернативу співпраці і допомоги. Це стає очевидним, якщо зважити на чисельну перевагу потенційального противника та його війовничий націоналізм, а також велику протягливість наших східніх кордонів і слабу залюдненість східніх районів..."

НАДІСЛАНІ ВИДАННЯ

Наш Фронт — суспільно-політичний журнал, видав Українська Антибільшевицька Ліга в Австралії і Нової Зеландії, ч. 5, вересень-жовтень і листопад-грудень 1969, стор. 32.

Біблос — журнал української бібліографії, Нью Йорк, ч. 4 (127), жовтень-грудень, 1969, стор. 16.

Українське Православне Слово, Савінд Бавнд Брук, листопад, грудень і січень 1969-1970, стор. 24.

Юкрайнен Бюлетин — півмісячник Українського Конгресового Комітету Америки, Нью Йорк, жовтень 1969, стор. 8.

Наше Життя — місячник Союзу Українок Америки, жовтень, Філадельфія, листопад і грудень 1969, сторінок 32.

Світло — католицький місячник, вид. Отці Василіяни у Вестоні, Онт., ч. 1 за січень 1970, стор. 40.

Юнак — місячник пластового юнацтва, видав Головна Пластова Булава в Торонто, грудень 1969 і січень 1970, стор. 24.

Вісти — квартальник музичного та мистецького життя, видав хор „Дніпро” в Твін Сіті, Мінн., вересень і грудень 1969, стор. 24.

Вісти — вид. Української Центральної Репрезентації в Аргентині, листопад 1969, стор. 30.

Життя і Школа — орган українського вчительства та батьків у вільному світі, ред. Василь Луців, Стейт Коледж, Па., вересень-жовтень і листопад-грудень 1969, стор. 48.

Наш Світ — журнал господарсько-кооперативної і громадської думки, орган ОУА „Самопоміч”, Нью Йорк, грудень 1969, стор. 26.

Вісник — вид. Товариства Українських Інженерів Америки, Метрополітальний Відділ Нью Йорк, листопад 1969, стор. 12.

АБН-Кореспонденс — бюллетень Антибільшевицького Бльоку Народів, Мюнхен, листопад-грудень 1969, сторінок 50.

Овид — літературно-громадський місячник, вид. М. Денисюк, Чикаго, жовтень-грудень 1969, стор. 40.

Логос — богословський квартальник, вид. ОО. Редемптористи Східнього Обряду, Йорктон, Канада, жовтень-грудень 1969, стор. 222-318.

Світання — журнал поезії, літератури, мистецтва, ідеології та філософії, голов. редактор В. Шаян, Торонто, Канада, січень 1970, стор. 32.

Лікарський Вісник — журнал Українського Лікарського Товариства Північної Америки, Грос-Пойнт,

Мич., ред. д-р П. Джуль, вересень-жовтень 1969, стопінок 80.

Левко Ромен — Дуб Нелін, поезії, вид. „Світання”, Лондон-Торонто, 1969, стор. 80.

Українка в Світі — Бюллетень Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, Філадельфія, січень-вересень 1969, стор. 64.

Ульяна Любович — Розкажу вам про Казахстан, нариси з пережитого, в-во „Новий Шлях”, Торонто, Канада, 1969, стор. 190.

Хуан Рамон Хіменес — Плятеро і я, переклад з еспанського Б. Бойчука, обкладинка Л. Гуцалюка, Штуттгарт-Нью Йорк, 1968, стор. 142.

Авангард — журнал української молоді, двомісячник, видає Центральна Управа СУМ, гол. редактор В. Леник, Мюнхен, ч. 3 і 4, 1969, стор. 320.

кілька тисяч людей під стінами Київського Політехнічного Інституту і о 1-ій годині дня їх почали вивозити вантажними автами на залізничну станцію. Там на них вже чекали поїзди. „Пролунала команда: — У вагони! — Минуло лише 8 хвилин, і всіх людей повезли в позаміську зону”.

Воснізоване навчання цивільного населення проводиться тепер на території всього ССР, можливо, з огляду на погіршення „дружніх зв'язків советського народу з великим китайським народом”. Хоч советська газета вважає, що триденна „військова гра” в Київському Політехнічному Інституті відбулася з великим успіхом, треба зазначити, що такий спосіб евакуації цивільного населення в атомову добу запізнився щонайменше на 30 років: при сучасній техніці випуску ракет з атомовими головками залишається заледве 5 хвилин на те, щоб сковатися в бункері.

НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ — 47.136.000

Згідно з проголошеним у советській пресі повідомленням Центрального Статистичного Управління про попередні підсумки проведеного в січні 1970 року перепису, кількість населення Української СРР збільшилась з 41,896.000 в 1959 році до 47,136.000 на 15 січня 1970 р., або на 13 відсотків. За той же час кількість населення всього ССР збільшилась з 208,827.000 до 241,748.000, або на 16 відсотків.

Загальна кількість населення Української СРР — 47,136.000 — поділяється на 25,693.000 міського населення, тобто 55%, і 21,443.000 сільського населення, тобто 45%. Київ третє місто в ССР за кількістю населення, нараховує 1,632.000 мешканців. Другим найбільшим після Києва містом в Українській ССР є Харків — 1,223.000 мешканців (в 1959 році було 953.000). Третім за величиною містом є Одеса — 892.000 мешканців (в 1959 — 664.000).

За Одесою йдуть Донецьк — 879.000 мешканців, Дніпропетровськ — 886.000, Запоріжжя — 658.000, Кривий Ріг — 573.000. Львів, який у 1959 році мав 411.000 мешканців, нараховує тепер 553.000. Горлівка має 335.000, Миколаїв — 331.000, Херсон — 261.000, Симферополь — 250.000, Савастопіль — 229.000, Полтава — 220.000, Вінниця — 211.000, Кіровоград — 189.000, Чернівці — 187.000, Житомир — 161.000, Суми, Чернігів і Черкаси по 159.000, Рівне — 116.000, Біла Церква — 109.000, Івано-Франківськ — 105.000, Луцьк — 94.000, Тернопіль — 85.000, Ужгород — 65.000.

Найбільшим містом в ССР є Москва — 7,061.000 населення.

ПІДГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ВІННІ

Київська газета „Молодь України” з 28 квітня ц. р. сповістила, що вся професура, всі студенти і їхні родини взяли активну участь у „воснізованій грі”. Ця гра полягала в тому, що після триденної підготовки з допомогою представників Київської Військової Округи та під керівництвом Штабу Цивільної Оборони зібрано

ДОЛЯ ПОВОРОТЦІВ

Інформаційний бюллетень Російського Національного Об'єднання в Бельгії подає такі дані про долю недавніх поворотців до ССР:

„Науковий працівник Олексій Голуб залишився у 1961 р. в Голландії. Потім, піддавшись закликам своєї дружини, покаявся і вернувся до ССР. Ніякої антисоветської пропаганди він не провадив. Результат — вісім років ув'язнення в таборі.

Танцюрист Антон Накашідзе, після короткоспального перебування в Англії, повернувся на батьківщину і дістав 10 років концетраційного табору.

Андрій Новожицький, провівши рік у Західній Німеччині, повернувся і засуджений на 10 років, хоч, як і перші два, антикомуністичної пропаганди не провадив.

Володимир Прокіп, колгоспник, перейшов до Західної Німеччини, пропаганди не провадив, повернувся і дістав 10 років концтабору.

Анатоль Гурів пробув лише кілька місяців у західному Берліні, повернувся і був покараний 10-ма роками ув'язнення в таборі”.

ЛЕНІНСЬКЕ ЗБІГОВИЩЕ В НЮ ЙОРКУ

5-го квітня відбулось в „Ірвінг Плаза Гол” в Нью Йорку зібрання комуністів і комунізантів слов'янського походження, які відзначили 100-ліття з дня народження „вождя” большевицько-російської контрреволюції Ульянова-Леніна. В резолюціях, ухвалених на тому зібранні, закликається „всіх прогресивних людей слов'янського походження, щоб вони і в інших містах Америки робили подібні збори, які мають бути новою віхою в боротьбі за реалізацію гуманних ідей Леніна” у світовому маштабі.

Виступали з прославленням Леніна та закликами реалізувати його „ідеї” проф. Дж. М. Маршалл із Нью Гейвену, редактор ньюйоркської газети „Русский Голос” Яхонтов, представники ССР М. Тарасов, Поляничко і Смірнов.

„ПРОГРАМА ЛІКВІДАЦІЇ СОВЕТСЬКОГО ЛАДУ”

Під такою назвою з'явилась у голляндському видачництві імені Герцена брошуря з текстом, поширюваним тепер у Советському Союзі. Уклади її нібито демократи Росії, України і Прибалтики, а являє вона собою аналізу світового становища, капіталістичної і соціальної („східно-соціалістичної”) системи. Автори програми цілковито заперечують советську систему і ставлять свою ціллю боротьбу за побудову демократичного устрою на зразок західного, боротьбу за державу, що мала б назву Союзу Демократичних Республік. Народи, які не захочуть належати до цього Союзу, матимуть право (?) творити власні окремі держави.

При „східному соціалізмі”, сказано в програмі, безробіття перетворюється на примусову працю, терпима нужда — на нестерпну, расова дискримінація — на політичну і доповнітесь національною: здушуванням національних прагнень, примусовим переселюванням народів, українофобією, антисемітизмом; капіталістичні монополії перетворюються на єдину монополію державного капіталізму, економічна експансія — на воєнно-політичну, капіталістична експлуатація — на державну експлуатацію.

В програмі присвячено національним питанням два розділи: „Про національно-визвольний рух” і „Національне питання”.

Автори програми вважають сучасну советську імперію спадкоємцею царської. „Після жовтневої революції, — сказано в ній, — прикриваючись демагогічними лъозунгами світової революції, інтернаціоналізму і пролетарської солідарності, Росія поступово продовжувала підкоряті собі щораз нові території, використовуючи для цієї мети світовий комуністичний рух... Союзний й автономні республіки насправді є тільки адміністраційними одиницями єдиної неділімої РОСІЇ”.

Наївним виглядає в програмі проголошуване її авторами, як кінцевої цілі боротьби, самовизначення націй через загальнаціональне голосування під наглядом організації Об'єднаних Націй — тієї самої організації, що страшенно боїться дразнити Москву і відзначає сторіччя Леніна — творця советської імперії, яку автори програми думають розвалювати.

В. С.

ЧИ НЕ ЗАБАГАТО, ТОВАРИШУ ПОЕТЕ?

Вимуштувані на прославленні „вождів”, підсоветські поети з нагоди сторіччя „Ілліча” перейшли, здається, всікі межі пристойності. Дмитро Павличко, що свого часу, як писала Ганна Черінь, нашим зустрічальнікам „плюнув в личко”, появив у київській „Радянській Україні” з тієї нагоди свого чергового вірша, в якому прямудрився напхнати отаких славословій: „Ле-

нін — людина із дужих найдужча”, „Ленін — із найсправедливіших комуністів”, „Ленін — незалепечний, як революція”, „Ленін — невідкладний для нас, як життя”, „В Леніні правду найглибшу знайшов я”, — „Ленін — моого народу здоров’я”, „Ленін — сумління моєї доби”, „Ленін — перший на світі інтелігент” і інші дурниці, що нападали в порожню голову бідолашного поета-автомата.

*****

З СОВЕТСЬКОГО ПОБУТУ

ГОДИННИК З МУЗИКОЮ

Ми завжди радіємо дитячій творчості. Приємні гудзика дитина до штанів — і батько не нахвалиться. Намалює хатку — і ми в захопленні. Побринькає щось на фортепіані, і щасливі тато з мамою бають у ній майбутнього Ріхтера. Дитяча творчість у нас завжди заохочується. Час від часу по різних містах влаштовують навіть спеціальний показ дитячих праць.

Так от. Юні техніки Житомирської обласної технічної станції вирішили взяти участь в республіканській демонстрації дитячої творчості.

— Ану зробімо електромузичний годинник! — запропонував керівник гуртка.

— Зробімо, зробімо! — дружньо підхопили діти — „умілі руки”.

Хтось ще запропонував зробити й другий експонат — лютівник з автоматичним підтримуванням температури. Цю пропозицію також прийнято.

— Отже, так, — сказав керівник гуртка, — годинника ми купимо в крамниці і приладнаємо до нього музичний механізм. Лютівник ми теж купимо в крамниці і доустаткуємо його як треба.

Так і зробили. Хто взявся влаштовувати музичну приставку до годинника, а хто — за регулятор температури в лютівнику.

В процесі технічної творчості у дітей, природня річ, виникали різні труднощі. Але керівник гуртка не поспішав їх усувати. Він загадково посміхався і казав:

— Не хвилюйтесь, діти. Все буде гаразд. Наші експонати напевно зайдуть призові місця.

Незабаром ці слова були підкріплени ділом. Керівник гуртка, він же й начальник відділу механізації та автоматизації місцевого заводу „Електровимірювач”, узяв годинника та лютівника, відніс на завод і звелів робітникам та майстрям зробити все як слід.

Фахівцям житомирського заводу прийшлося добре попоморочитися, щоб виконати доручення начальника відділу, але зате електромузичний годинник і лютівник з автоматичним підтримуванням температури вийшли на славу.

Ці експонати відіслано до Києва. І тепер є всі підстави сподіватися, що діти з Житомирської обласної дитячої технічної станції дістануть за них призові місця-нагороди.

(„Ізвестия”)